БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

45-дахи жэлээ гаража

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 176 (11774) | 1968 оной июлиин 28, воскресени | Сэн 2 мүнгэн

ИЮЛИИН 28—СССР-эй ДАЛАЙН СЭРЭГЭЙ ФЛОДОЙ ҮДЭР

НОМГОН ДАЛАЙН МОРЯГУУД.

АПН-эй фото.

ПАРТИЙНА ЭХИН ОРГАНИЗАЦИИН СЕКРЕТАРЬ

Михаил Федорович Фалилеев ажалша бүхэриг... Хүдөө ажахын үйлэдбэридэ ...агдадаг али бүхы техникые ...мэдэхэ механизатор, мэргэ... һайса шудалһан шофер юм. ...ажалай эмхидхэлдэ дүршэл... хүнүүдые ударидаха таладаа ...баритай байжа, тэрэ колхо... ...гоо автогаражые даадаг ту... ...тай болоһоор баһал үнинэй. ...ээр Михаил Федоровичой ажал ...үлга ганса энээгээр дүүрэнэ ... Тэрэ коммунист хүн һэн ту... ...нитын ажабайдалда эдэб... ...гээр хабаададаг, партийна ...бари шунал ехэтэйгээр дүүргэ... ябадаг. Мүнөө нүхэр Фали... Бэшүүрэй аймагай «Победа» колхозой гурбадахи бригадын ...тийна эхин организацие дүр... ...жэлээ таһалгаряагүй тол... ...байна.

Артелиингээ үйлэдбэриин ...хы нэгэ участок даажа яба... ...ураа, политическэ хүтэлбэ... ...ишэ байха гээшэ нэрэ хүндын ..., харюусалгатай, эрилтэшье ...уялга болоно. Тингэбэшье ...р Фалилеев алишье даабаряа ...араар бэелүүлдэг. Тэрэнэй ...бэрилдэг 26 коммунистнар ...бүридэдэг партийна эхин ор... колхоз соогоо, аймаг до... ажал ябуулгынгаа талаар, ...эрииингээ үрэ дүнгэй та... эгээл эрхим гэжэ тоологдо... Энэ сэгнэлтэ хадаа секрета... ...гүн бодолтой, ухамай бэрхэ ...бэриһөө эшэ үндэһэтэй.

...гадын партийна организаци... ...гоо зэргые жэлһээ жэлдэ ...үүлжэ, хатуужуулжа бай... Коммунистнарые хүмүүжүүл... ...дэнэй политическэ ба юрэн... ...дэм һургуулинь мэдэрэлые ...үүлхэ хүдэлмэри эндэ эм... ...тайгаар, аша туһатайгаар ...гдана. Партиин гэшүүдэй ...үүндэ кандидадуудай жу... ...бэхижэпхэй, тус бүридөө ...даабаритай. Залуу ком... ...тнарые һургаха, хүмүү... ...э хэрэгтэ анхарал онсо хан... ...дадаг байна. Үйлэдбэри дээ... ...э хүдэлдэг коммунист бүхэ... ...жалта һайн, бусадта үльгэр ...болоно.

...ти доторой хүдэлмэрие ...һайжаруулхын тулада мүн ...ролдолго эндэ гаргагдана. ...суглаан дээрэ коммунист... КПСС-эй Уставые хэр зэр... ...жа байдаг тухай, залуу ...стнарай дунда ябуулаг... хүдэлмэри тухай гэхэ мэ... ...партийна ажабайдалдахи гол ...асуудалнуудые имагтал ...гоо үүсхэлээр зүбшэн ...эн байха юм. Партийна суг... дээрэ коммунистнарай ...гоо хэрэг үйлэ тухай тоосоо ...дүршэл һайн үрэ дүн ха... Организациин дилээнхи

олон гэшүүд колхозой эгээл гол һалбаринууд дээрэ сэхэ хүдэлдэг юм. Энэ ушар партийна нүлөө үргэдхэнэ, түрүү зэргэдэ ябаха эрилтэ бэелүүлгэдэ туһална.

Партийна организациин һайн хүдэлмэриин ашаар бригадын үйлэдбэриин хэрэгшье урагшатай һайн байдаг. Тус бригада тараан ажалтай, хони ба тахяа үсхэбэ рилдэг. Нёдондо эндэхид гектар бүриһөө 15,3 центнер орооһо сохижо абаа һэн. Мүнөө жэлэй ургаса бүришье һаа һайн. Үбһэ абаха түсэбөө холо үлүүлхэ аргатай. Хахад жэлэй туршада 140 мянган үндэгэ суглуулха даабаритай аад, тэрэнээ хоёрһоо үлүү дахин ехээр дүүргэжэ шадаа. Бригада дээрэ али зэргын ехэ барилга хэгдэнэ гээшэб! Эдэ бүгэдэ партийна организацяар ударидагдадаг үргэн ниитэ колхознигуудай габшагай ажалай үрэ дүн болоно бшуу.

«Победа» колхозой партийна организаци дүрбэн эхин организаци болон хубаардаг. Бэшэшье организацинуудайнь секретарьнар баһал шударгыгаар, ажал хэрэгээ мэдэнгеэр хүдэлдэг, коммунистнартаа, ниитэ үргэн ажалшадтаа хүндэтэй болоһон партийна хүтэлбэрнлэгшэд. Нэгэдэхи, хоёрдохи бригадануудай парторгнууд В. А. Малков, М. А. Кауров (механизаторнууд), дунда һургуулиин партийна эхин организациин секретарь, багша Е. А. Каурова гэгшэд баһал шадамар бэрхэ партийна хүтэлбэрилэгшэд гүүлэдэг шуу. Партийна эхин организацинуудай секретарьнарай нэрэ хүндые, харюусалгые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ, бэрхэ эмхидхэлшэ болохо ябадалдань колхозой партком (секретаринь В. И. Сукиев) ехэ туһаламжа үзүүлдэг, һургадаг, тэдэниие зүбөөр хүтэлбэрилдэг байһаниинь тон магтамаар.

Эдэбхи үүсхэлтэйгээр, мүхэшэгүй уг зорилготойгоор хүдэлдэг, ёһотойл партийна хүтэлбэрилэгшэ байһанаа харуулдаг партийна эхин организацинуудай секретарьнар республика доторнай улам олон болож байна. Түнхэнэй аймагай Саянай совхозой хоёрдохи отделениин партийна эхин организациин секретарь Дышин Данзановна Сыбенова али зэргын эрмэлзэлтэйгээр хүдэлдэг гээшэб! Урдань һөөл бэшэ байһан организацие тэрэ хоёр жэлэй саада тээ даажа абаа һэн. Отделениин хүдэлмэришье баһал тиимэ бирагүй байдалтай байһан. Теэд мүнөө эндэхи үйлэдбэриин, ниитын хэрэг ташха ондоо, танихаар бэшэ болонхой.

Эндэхи урагшатай һайн үйлэ хэрэг имагтал партийна нүлөөгэй үргэдэһэнэй үрэ дүн шуу. Нүхэр Сыбеновагай үүсхэлээр шиидхэхы газарнуудта сагъ үргэлжын, мүн түр зуурын партийна, партийно-комсомольско бүлэгүүдые байгуулха арга хэрэглэгдэһэн юм. Партийна бүлэгые шадажал хүдэлгэһэнэй ашаар урдань гээгдэжэ ябаһан Улаан-Горхоной һү һаалиин фермэ түрүү зэргэдэ гаража, аймаг доторoo суурхажа ябана ха юм. Партийна хүсэниинь шье ургана, улам хүдэржэнэ, залуу үетэн олон болоно. Мүнөө үбһэ хуряалгын бригаданууд дээрэ саг зуурын партийна хоёр бүлэг эмхидхээд, хүдэлмэриень хүтэлбэрилжэ байна.

Хэжэнгын дунда һургуулиин партийна эхин организациин секретарь Н. Д. Дондокова, Хэжэнгын совхозой гурбадахи отделениин парторг, луговод Г. Ч. Жанчиков болон бусад олон нүхэд нютагайнгаа коммунистнарай үзүүлһэн этигэл найдабарие үнэн зүрхэнһөө, эрхимээр харюулжа шададаг. Тэдэнэр парти доторой демократие улам хүгжөөхэ, хүн зоноо коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ, үйлэдбэриин хэрэгэй ябасые бүри һайжаруулхын хойноһоо эсэшэ сусашагүйгөөр оролдожо, нэрэ алдараа мүнхэлжэ, хүн зондоо хүндэтэй боложо ябадаг.

Мүнөө үеын колхоз, совхозуудай, предприяти болон эмхи зургаануудай партийна организацинууд дандаа томонууд, эрдэм һургуулитай гэшүүдээршье олон, ямаршье даабарие амжалтатайгаар дүүргэхэ аргатай. Үйлэдбэри хүтэлбэрилгэшье улам орёо, нарин шэнжэтэй боложо, партийна ударидалгые саашадань нарижуулха, арга дүршэлынь хурсадхаха эрилтэ табигдана. Эхин организацинуудай олонхи секретарьнар энэ эрилтые хангажа шадамаар хүнүүд. Имагтал эдэбхи үүсхэл, харюусалга, гүнзэгы политическэ мэдэрэл эндэ хэрэгтэй. Эдэниие улам хүгжөөхэ, үргэдхэхэ, гүнзэгырүүлхэ гэжэ тэдэнэр нилээд оролдоношье.

Гэбэшье партийна ехэ даабаридаа харюусалгагүйгөөр, сугтаа хүдэлдэг коммунистнартаа хүндэгүй, дам холые хаража хүтэлбэрилдэггүй секретарьнар нютаг нютагта мүн лэ ушараад байхаяа ядадаггүй. Тэрэ Саянай совхозой дүрбэдэхи отделениин партийна эхин организациин секретаряар нүхэдынь Д. Д. Лопсоновые һунгаһан юм. Теэд энэ коммунист болбол парторгоор хүдэлжэ шадахал гэжэ һанахадаа, тэрээндэ нимэ ехэ этигэл найдабари хүртөөгөө һааб даа. Тингэн гэтэрнь, нүхэр Лопсонов отделениин коммунистнуудай һанаһанда хүрөөгүй. Мүнөө энэ организаци ажал ябуулгынгаа талаар эгээл һула юм. Гурба-дүрбэн жэлэй саада тээ дээрэ хэлэгдэгшэ Д. Д. Сыбеновагай эндэ секретаряар ажаллажа байха үедэ тус организаци һайн ажалаараа али зэргэ суурхагша һэм.

Имэ хангалтагүйгөөр хүдэлдэг секретарьнарай нэрэ алдарые үргэлжэлүүлхэ болоо һаа, баһал олон болохо. Холо ошонгүй тэрэ Түнхэнэй аймагһаа үшөө нэгэ жэшээ дурдая. «Восточные Саяны» колхозой Хуурай-Һубагай партийна эхин организацие ударидахаар Б. Д. Манзаев һунгагдаа бэлэй. Энэ партийна даабари тэрэ коммунистын гол тушаалда дүтэрхы, үлүү ехээр ядалдахааршье зүйл бэшэ байгаа гэтэр, мүртэй юумэ мүнөө болотороо бүтээнэгүй. Колхозой парткомшье тоб гэмэ эрилтэ партиин гэшүүндэ табинагүй бшуу.

Секретарь—политическэ хүтэлбэрилэгшэ, эмхидхэлшэ мүн. Ганса хүтэлбэрилэгшэ байха бэшэ, мүн өөрынгөө жэшээгээр бусадые хүмүүжүүлхэ, һургаха, туһалха уялгатай. Имагтал һайн хэрэг үйлөөрөө бүгэдэндэ хүндэтэй болохо, хамагаар дэмжэгдэхэ байһаниинь элитэ. Тиимэһээ секретарь хадаа саг үргэлжэ өөрынгөө оюун бодолые түрүү үзэл сурталаар зэбсэгжүүлхэ, мэргэжэл шадабаряа, ударидахы дүршэлөө нарижуулан баяжуулха хүсэлэнтэй байха болоно. Һайн секретарь байхын тулада саг үргэлжэ һуража байха эрилтэ мүнөө үе сагай эрхэ байдал табина бшуу.

Ёһотойл партийна хүтэлбэрилэгшэ байха гээшэ хүндэтэйшье, харюусалгатайшье даабари. Коммунистнарай найдаһан этигэлые бодото хэрэгээрээ харюулха гээшэ партийна эхин организациин секретарь бүхэнэй арюун уялга мүн.

СССР-эй ОБОРОНЫН МИНИСТРЭЙ ПРИНАЗ

1968 оной июлиин 28. №194 МОСКВА хото.

Нүхэд матросууд, солдадууд, старшинанууд, сержантнууд!

Нүхэд офицернүүд, адмиралнууд, генералнууд!

Нүхэд судна бүтээлгын промышленностиин болон судна заһабарилгын предприятинуудай хүдэлмэришэд, инженер, технигүүд!

Нүхэд Далайн Сэрэгэй Флодой ветерануүд!

СССР-эй Далайн Сэрэгэй Флодой үдэрые совет арад, тэрэнэй алдарта Зэбсэгтэ Хүсэнүүд мүнөөдэр һайндэрлэжэ байна. Энэ занщалта болоһон һайндэр КПСС-эй XXIII съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые амжалтатайгаар бэелүүлжэ байһан совет хүнүүдэй угаа ехэ ажалай болон политическэ дэбжэлтын оршон байдалда тэмдэглэгдэнэ.

Дэлхэй дээрэхи мүнөө сагай оршон байдал капитализмын болон социализмын хоорондохи ангиин—политическэ ба үзэл сурталай—тэмсэлэй шангадажа байһан, уласхоорондын түгшүүрилтэ байдалай хурсадаһан шэнжэ шанартай болонхой. Вьетнамда США-гай хэжэ байһан гэмтэ муухай дайн сэрэг, Баруун Германиин дай жүрөөдэгшэдэй ба үһөө нэхэгшэдэй хүсэнүүдэй үндыжэ байһан, Дүтын Зүүн зүгтэ Израилиин булимтарагшадай эзэрхэг түримхэй эрмэлзэлгэнүүд, социалис системэ һандаргаха, гүрэнүүд хоорондын хүсэнүүдэй хубаарилгые өөһэдынгөө туһада хубилгаха гэһэн уласхоорондын империализмын һэдэлгэнүүд хадаа амгалан тайбан байха хэрэгтэ ехэ аюул ушаруулна.

КПСС-эй ЦК-гай июлиин Пленум социализмын хэрэгэй түлөө эрид шууд тэмсэһэнэй, пролетарска интернационализмын заршамуудые баримталһанай үндэһэ һуури дээрэ социалис хани харилсаата гүрэнүүдэй нягта жагсаалые саашадаа бэхижүүлхэ шухала гэжэ дахяад тусгаар хүсэтэйгөөр тэмдэглэһэн юм.

Имэ эрхэ байдалда совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй тон түрүүшын зорилго хадаа дайшалхы бэлэдхэлые саашадань дээшэлүүлгэ болоно.

Коммунис партиин анхарал оролдолгын, манай арадай шэн зоригто ажалай ашаар Совет Армиин дайшалхы хүсэ шадал саг үргэлжэ ургажа, алдарта Далайн Сэрэгэй Флот эрхим шанартай шэнэ шэнэ корабльнуудые нэмэжэ абана.

Бүхы совет сэрэгшэдтэл адли, совет сэрэгэй морягууд империалис эзэрхэг түримхэйшүүлэй хорото аашануудай хойноһоо тон һэримжэтэйгээр хинан хаража, өөһэдынгөө үзэл сурталай—политическэ хатуужалые ба дайшалхы мэргэжэлые үдэр бүридэ нарижуулан һайжаруулжа, флодой, корабльнуудай, частьнуудай дайшалхы шадабарие хатуу зоригтойгоор дээшэлүүлжэ байнхай.

СССР-эй Далайн Сэрэгэй Флодой үдэр—бүгэдэ арадай һайндэртэй дашарамдуулан, таанадые амаршалан мэндэшэлнэб!

Социалис Эхэ оронойнгоо далайн хилэнүүдые сахиха тушаа өөһэдынгөө арюун нангин үүргэ дүүргэхэ хэрэгтэ шэнэ шэнэ амжалта туйлахыетнай сэрэгэй морягуудта хүсэнэб! Шэнэ шэнэ корабль бүтээхэ, тэдэниие мүнөө сагай дайшалхы техникээр, буугаар зэбсэглэхэ хэрэгтэ саашадаа амжалта туйлахыень судна бүтээдэг промышленностиин хүдэлмэришэд болон алба хаагшадта хүсэнэб!

Далайн Сэрэгэй Флодой үдэрые тэмдэглэхэ зуураа, ЗАХИРХАМНИ:

Манай Эхэ ороной нийслэл—баатар город Москвада, союзна республикануудай нийслэл хотонуудта, баатар городууд Ленинград, Волгоград, Севастополь, Одессэ болон баатар-хэрэм Брестдэ, тэрэшэлэн флодууд болон флотилинуудта мүнөөдэр, июлиин 28-да, нютагай сагаар 21 часта артиллериин хори дахин буудалгаар салют үгэхэ.

Совет арадай, мүн тэрэнэй эрэлхэг зоригто Далайн Сэрэгэй Флот мандаха болтогой!

Манай бүхы илалтануудые зоригжуулан эмхидхэгшэ Советскэ Союзай Коммунис парти мандаха болтогой!

СССР-эй Оборонын Министр,
Советскэ Союзай Маршал
А. ГРЕЧКО.

...СЭБ ДҮҮРГЭГДЭЭ

...ганаанай леспромхозой мо... «Забайкаллес» комбинадай ...приятинуудай дундаһаа эгээл ...лэн долоо һарынгаа түсэб ...эн тухайгаа элидхэбэ. 110 ...кубометр модо бэлэдхэжэ, ...оронойнгоо шэнэ барилгануудта ...эһэн хүдэлмэришэд энэ ...дүүрэтэр даабариһаа га... 9000 кубометр модо бэлдэхэ ...хараалаа.

...лай эмхидхэл һайжаруулха ...лда саг үргэлжын анхарал ...жа байһанай ашаар ам... туйлагдана. Леспромхозой хүдэлмэришэд үдэрэйнгөө ...и дүүргэдэг. Хахад жэл соо ...эришэн бүхэнэй ажалай бу... 60 кубометрээр дээшэлһэн

* * *

...ээр эмхидхэгдэһэн Онёгой ...мхозой ажал хэрэг урагши... ...айн. Тэдэнэр модо отолхо, ...долоо һарын даабарие ...оонь 12 хоногоор уридшалүүлбээ.

...ан гэжэ иимэ амжалта туй... ...гэхэдэ, түрүү технологи хэ..., ажалаа зүбөөр эмхидхэ... ...дэлмэришэн бүхэн даабаряа, ...социалис уялгаяа һайнаар ...ые оролдоно. Тэдэнэй ажа... ...ээсэ «Забайкаллес» ком... ...соо эгээл ехэ юм.

...леспромхозой модошод до... ...һарын түсэбһөө гадуур 4000 ...тр модо бэлдэхэ уялга ...

... Ардасаанай леспромхозой ...д долоо һарын даабарие ...оонь уоид дүүргэһэн ту... элидхэбэ.

...ошодой һайндэр—сентябрь 15 болотор юһэ һарын түсэб ...хэ зорилго эдэ түрүү кол...үүд урдаа табиба.

Н. ТЮРНЕВ.

...0 ГРАММААР

...рион Васильевич Игум... ...ри хоёр жэл соо Хяагтын ...й «Заря» колхоздо малша... хүдэлнэ. Мүнөө тэрэ Иван ... хүбүүнтэеэ Тарбагатайн ...ри дээрэ 120 хашараг, бу...дые харууһалжа байнхай. ...шадабаритай болоһон ...малшанай ажалынь яһала ...тай. Үнгэрһэн һара соо ...бүхэнэйнь шэгнүүр сүүдхэ...да зэргээр 1100 граммаар ... Энэ һарада хашараг, бу...дынь бүри һайнаар тар...

Манай корр.

Үбһэ хуряалга дээрэһээ мэдээсэнэ

ТҮРҮҮ БРИГАДА

Мухар-Шэбэрэй аймагай Заганай колхоздо хоёр комплексно бригада бии юм. Эдэ хоёр бригада жэлэй дүрбэн сагта өөһэд хоорондоо мүрысэжэ ажалладаг.

Мүнөө эдэ бригадануудта үбһэ хуряалга түлэг дундаа ябажа байнхай. Эдэнэр хамта дээрээ 3171 центнер үбһэ бэлдэнхэй. Бригада бүхэндэ үбһэ хуряалгын нэгэ-нэгэ оньһожоруулагдаһан, хоёр-хоёр морин звенонууд тоологдоно.

Бригадануудай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөе нэгэдэхи бригадын үбһэшэд толгойлно. Тэдэнэр үбһэ хуряалгын эхилхэһээ нааша 1987 центнер тэжээл бэлдээд байнхай.

Гадна эдэ хоёр бригадада наһаша намаа бэлдэгдэнэ. Мүнөө колхоз дотор 459 центнер энэ витамин ехэтэй тэжээл абтанхай.

Е. ЕШКОВ,
колхозой экономист.

ЖАРГАЛАНТЫНХИДАЙ ЖЭШЭЭГЭЭР

ХЯАГТА. (Телефоноор абтаба). «Родина» колхозой ажалшад мүнөө зун ниитынгээ малда 30080 центнер үбһэ тэжээл бэлдэхэ гэжэ шиидэнхэй. Энэнь нёдондонойхиһоо 5 мянган центнерээр үлүү.

Мүнөө зун колхозой сабшалан үндэр бүшэмэг ногоогоор бүрхөөгдөө. Үбһэшэднай һүүлэй үдэрнүүдтэ хура бороогой орожо байһан дээрэһээ хээрэ талын, намагай үбһэ хуряана. Эндэһээнь гектарай 20 центнер үбһэн абтана. Колхозойхид байгаалиин уларилай һайн болохотой сасуу уһалагдадаг сабшалангайнгаа ногоо сабшажа эхилхэ юм. Ажахын гол сабшалан дээрэхи ногоонoй ургаса һайн.

Колхоз дотор мүнөө 26 звено хүдэлнэ. Звено бүхэндэ гар хажуураар үбһэн сабшагдана. Нигэжэ ажахы дотор 910 центнер үбһэн бэлдэгдээд байнхай. Хамта дээрээ 580 гектар сабшалангай ногоон унагаагдаа.

И. Е. Степановай, В. И. Кривогорницыной хүтэлбэрилдэг звенонууд 3—4 сомоотой болоо.

Нигэжэ манай колхозой үбһэшэд Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхозойхидой һайн үүсхэл дэмжэнэ.

И. АГАФОНОВ,
колхозой түрүүлэгшэ.

3678 ЦЕНТНЕР

Яруунын совхоз мүнөө зун 11040 гектар сабшалангай үбһэ хуряаха түсэбтэй. Эндэһээнь хамта дээрээ 71540 центнер тэжээл абтаха юм.

Мүнөө совхозой үбһэшэд 3678 центнер үбһэ бэлдээд байнхай.

Ц. МАЙОРОВА.

Улаан-Үдын аймагай «Улаан Оронго» колхозойхид үбһэ хуряалгаяа үргэн дэлисэтэйгээр ябуулжа байна. Тракторна сенокосилкын агрегадууд үдэр бүриингөө нормые хододоо үлүүлэн дүүргэнэ. Илангаяа тракторна сенокосилкын машинист Александр Рябов шалгарна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. Рябов.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

БурАССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

Республикын худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдтэ „Буряадай АССР-эй худалдаа наймаанай габьяата хүдэлмэрилэгшэ" гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо тухай

Республикын худалдаа наймаанай хүгжэлтэдэ габьяатай байһанайнь түлөө «Буряадай АССР-эй худалдаа наймаанай габьяата хүдэлмэрилэгшэ» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо:

Алексеева Ольга Ивановнада — Улаан-Үдын горпромторгын № 34 магазиние даагша.

Аржанов Василий Ивановичта — Улаан-Үдын горпищеторгын директор.

Баженов Семен Мандархановичта — Буркоопсоюзай правлениин түрүүлэгшын орлогшо.

Василенко Евгения Алексеевнада — Загарайн аймагай Шэнэ-Элхиин ОРС-ын № 3 магазинай ахалагша наймаалагша.

Гармажапов Цырен Гонгоровичто — Буряадай хладокомбинадай директор.

Дальбинов Доржо Данзановичта — Түнхэнэй аймагай эд хэрэглэгшэдэй холбооной Хэрэнэй сельпогой ажахын магазиние даагша.

Данилов Владимир Сагахановичта — СССР-эй Ой модоной ба модо болбосоруулгын промышленностиин министерствын хүдэлмэришэдые хангалгын Буряадай управлениин начальник.

Климова Варвара Евлампиевнада — Зэдын аймагай эд хэрэглэгшэдэй холбооной Доодо-Торейн совхозрабкоопой складые даагша.

Попова Лия Абрамовнада — Улаан-Үдын горпищеторгын № 28 магазиние даагша.

Семенова Антонина Михайловнада — Хяагтын аймагай эд хэрэглэгшэдэй холбооной Хүдэриин совхозрабкоопой экономист.

Федорова Анисия Александровнада — Улаан-Үдын столовонуудай трестын «Байгал» ресторанай эдеэ шанагша.

Шабунин Сергей Петровичто — Буряадай АССР-эй худалдаа наймаанай министрэй орлогшо.

Шелковникова Агриппина Филипповнада — Баргажанай ОРС-ын № 1 магазиние даагша.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ
А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь
К. МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ город. Соведүүдэй байшан.
1968 оной июлиин 25.

БурАССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

Гүрэнэй ба кооперативна худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха тухай

Үни удаан һайнаар хүдэлжэ, республикын худалдаа наймаанай хүгжэлтэдэ амжалта туйлаһанай түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха:

1. **Арьяев** Сырен-Доржо Галсановичые — Мухар-Шэбэрэй аймагай эд хэрэглэгшэдэй холбооной правлениин түрүүлэгшэ.
2. **Большакова** Анна Михайловнае — Шэнэ-Элхиин ОРС-ын магазиние даагша.
3. **Ветошникова** Татьяна Владимировнае — Улаан-Үдын горпромторгын № 12 магазиние даагша.
4. **Голикова** Екатерина Абрамовнае — Улаан-Үдын горпищеторгын № 36 магазиние даагша.
5. **Головачева** Антонина Андреевнае — Улаан-Үдын универмагай секциие даагшын орлогшо.
6. **Гончиков** Гунгар Ванзатовичые — Хэжэнгын аймагай эд хэрэглэгшэдэй холбооной Хэжэнгын совхозрабкоопой автолавкые даагша.
7. **Горяинова** Лилия Александровнае — Улаан-Үдын столовонуудай трестын № 3 столовын эдеэ шанагша.
8. **Демидова** Анна Яковлевнае — Кабанскын аймагай эд хэрэглэгшэдэй холбооной столовын эдеэ шанагша.
9. **Евсеева** Мария Федоровнае — Зэдын аймагай эд хэрэглэгшэдэй холбооной Дэрэстэйн совхозрабкоопой магазиние даагша.
10. **Караваев** Емельян Ивановичые — Хяагтын аймагай эд хэрэглэгшэдэй холбооной правлениин түрүүлэгшэ.
11. **Лемешко** Нина Семеновнае — «Ростекстильторг» гэжэ Буряадай баазын складай кладовщик.
12. **Лунин** Петр Ивановичые — Баргажанай ОРС-ын экономист.
13. **Нурмахмедов** Нургаян Нургалиевичые — Хориин аймагай эд хэрэглэгшэдэй холбооной Дээдэ-Хурбын совхозрабкоопой автолавкын жолоошон-наймаалагша.
14. **Очирова** Ханда Хайдаповнае — Сэлэнгын аймагай эд хэрэглэгшэдэй холбооной Ново-Селенгинскын сельпогой магазиние даагша.
15. **Парняков** Александр Андреевичые — Хяагтын аймагай эд хэрэглэгшэдэй Хираанай адагай совхозрабкоопой магазиние даагша.
16. **Семенова** Валентина Николаевнае — Улаан-Үдын столовонуудай трестын № 8 столовын үйлэдбэриие даагша.
17. **Удалкова** Лидия Ивановнае — Сэлэнгын ОРС-ын № 7 столовые даагша.
18. **Французова** Зоя Алексеевнае — Улаан-Үдын кооперативна техникумэй һуралсалай таһагые даагша.
19. **Демина** Валентина Григорьевнае — Түнхэнэй аймагай эд хэрэглэгшэдэй оптово баазын бухгалтер.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ
А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь
К. МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ город. Соведүүдэй байшан.
1968 оной июлиин 25.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

Нүхэд К. В. Бардоновто, Л. П. Могутновада "Буряадай АССР-эй габьяата экономист" гэжэ хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо тухай

Республикын худалдаа наймаанай хүгжэлтэдэ габьяатай байһанайнь түлөө «Буряадай АССР-эй габьяата экономист» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо:

Бардонов Капитон Васильевичта — Буряадай АССР-эй Худалдаа наймаанай министерствын түсэблэлгэ-финансын таһагай начальник.

Могутнова Лидия Петровнада — Улаан-Үдын горпищеторгын түсэблэлгын таһагай начальник.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ
А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь
К. МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ город. Соведүүдэй байшан.
1968 оной июлиин 25.

100 ҮДЭРЭЙ—100 КИЛОГРАММ

ХОЛЫН БЭЛШЭЭРИ ДЭЭРЭ

Агнуули гэжэ газарай үдхэн тунга ногоотой бэлшээри. Эндэ түхэреэн сүүдхэ соо Баргажанай аймагай XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой мал атарлан бэлшэнэ. Үнинэй малшан Дондэб Батчаев зун бүри иишэ нүүжэ ерэдэг. Тэрэ мүнөө Должид hамгантайгаа 180 хашарат харууhална. Дүршэл шадабаритай болоhон эдэ хоёр Нарhатын совхозойхидой hайшаалтай үүсхэл дэмжэжэ, үндэр уялгануудые абаад, республикынгаа малшадай мүрысөөндэ оролсоhон байна.

Үбгэ hамган хоёрой харууhалжа байhан мал зунай тунга ногоон дээрэ яhала таргалаа. Эдэ малшад июнь hара соо даажа абаhан хашараг бүхэнэйнгөө шэгнүүрые сүүдхын дунда зэргээр 1229 граммаар нэмээжэ, ехэ амжалта туйлаба. Энэ hарада малынь шэгнүүрээ бүри ехээр нэмээжэ байнхай. Ногооной хагдартар хашараг бүхэнэйнь шэгнүүр хабарhаа эхилжэ 120—150 килограммаар нэмэхэнь.

Энэ бэлшээриин ногоон дээрэ мал ехэ тааража бэлшэдэг. Мал байратай. Бэлшээриин ногоон hайн. Халуунай болоходо эдэнэй харууhалжа байhан мал шугы бүргааhан соогуур, тунгалаг уhатай горхоной эрьеэдэ амарна. Энээгүүр шоно, бартахи хомор болоно, мал адуулхада ехэ амар болонхой. hоно батаганашье хомор.

Бадмаевтан малаа харууhалхынгаа хажуугаар үдэр бүри үбhэ сабшана. Тэдэнэр мүнөө 100 гаран центнер үбhэ бэлдээд байнхай. Энэ будэ намар болотор үшөө 200 центнер үбhэ бэлдэхэ гэжэ шиидэнхэй.

С. ОЧИРОВ.

МАЛШАДТА АНХАРААД БАЙХАДА

Савелий Демидович Коммунис партиин зэргэдэ ороhоор хори гаран жэл болобо. Энэ үедэ өөрынгөө түрэл колхоздо ажаллажал ябаа. Тэрэнии хаанашье, ямаршье хүдэлмэридэ ябуулхада арсаа гэжэ гү, али хайша хэрэгээр хүдэлөө гэжэ байгаагүй юм. Колхозой ниитын ажахые бэхижүүлэлсэхэ гэжэ ходо оролдожо ябадаг үнэн сэхэ коммунист, колхозник.

hүүлэй 15 жэлэй туршада бүри таhалгаряагүйгөөр коммунист Трифонов мал ажал дээрэ хүдэлжэ байна. Хонишон, буруушан, үнеэдые адуулагша — эдэ Савелий Демидовичэй гол мэргэжэлынь шуу. Партийна организациин hанамжаар колхозой правлени нүхэр Трифоновые залуу үхэр шахан таргалуулха гүүртын ахалагша үхэршэнөөр томилоо hэн. Энэшье харюусалгатай даабариень Савелий Демидович амжалтатайгаар дүүргэжэ байдаг. Илангаяа зунай харууhые шадамараар эмхидхэдэг. «Дружба» колхозой Тарбагатай шадарай малай бэлшээри мэдээжэ ха юм даа. Захаhаал «энтэ мал лажа таргалха юм» гэжэ хэлэхэ байха. Теэд... бэрхэ малшан Трифонов даажа абаhан малайнгаа толгой бүриин шэгнүүрые хоног бүхэндэ килограмм килограммаар нэмээжэ байдаг дүршэлтэй болоо бшуу.

Мүнөө Савелий Демидович Куприян Николаевич Чебунин Василий Алексеевич Попов хоёртой Омулевко хадын бооридохи бэлшээри дээрэ зуhажа байна. Эндэ бултанhаа урид бүри эртүүр малаа туужа асараа юм. Бэлшээринь хадалиг, хүнды, буртагшаг газар. Сэлэнгэ мүрэн ойронь. Зүгөөр ногоо hайтай. Бэлшээреэ хэдэн участок болгожо хубаагаад, ээлжээлэн малаа адуулдаг байна.

Бэлшээридэ гарахынгаа урда тэдэ 159 толгой хашарагуудые гушаажа абаа hэн. Толгой бүриинь шэгнүүр дунда зэргээр 180 килограмм татаhан байгаа. Тэдэнэй зунай бэлшээридээ гараад түбхинэжэ байха үеэр Яруунын аймагай Нарhатын совхозой малшад «100 хоногто—100 килограмм нэмэлтэ шэгнүүр» гэhэн үүсхэл дэлгэрүүлээ. Тэдэнэй уряае эдэ малшад баhал халуунаар хүлеэн абаа. «Мүнөө мал таргалуулаагүй аад, хэзээ таргалуулха зонбибди. Ногоон hайн, уhан ядамаргүй. hайнаар лэ адуулха хэрэгтэй. Бидэшье тэдэнhээ дутахагүйбди» гэжэ коммунистын хүтэлбэрилдэг малшад үгэеэ үгэhэн, уялгаяа абаhан бэлэй.

Энэ мүрысөөндэ ганса эдэ гурбан адуулгашад оролсоо бэшэ. Колхозой парткомой эмхидхэлээр залуу мал адуулдаг артелиин бэшэ малшад мүн лэ нарhатынхидай жэшээгээр ажаллаха гэжэ бэеэ бултадаа уялганхай. Тингэжэ бултандаа өөhэд хоорондоо мүрысэн ажаллана. Мүрысүүлхэ зуураа, партком хадаа малшадай ажалай түлөөhэн тушаа анхаралаа нилээд хандуулдаг байна. Хоног бүхэндэ 1000 грамм нэмэлтэ шэгнүүр абахаар зоригжуулhан түлөөhэ тогтоохо, магтаал соло таталгын гурим байгуулха тухай горитой хөөрэлдөөн болоо. Энэ талаар малшадай өөhэдынь hанамжа, ажаглалта анхаралдаа абаhан.

Имэ бэлэдхэлэй hүүлээр мал адуулагшадай ажалай дүн hара бүхэндэ гаргажа байха. Бултаниие ахиhан бүлэг малшадта дамжуулгын бишыхан Улаан туг барюулха, мянган грамм туйлагшадта 30 түхэриг мүнгэн шан үгэхэ гэhэн гурим баталагдаа. Хэрбээ мянганhаа дээшээ болоо хадань, шангай хэмжээн 45 түхэриг болотороо үргэгдэхэ юм.

Колхозой партком ба правлени малшадhаа ганса нэмэлтэ шэгнүүр ереэд hуудаг бэшэ. Малшадай тэрэ зорилгоёо амжалтатайгаар бэелүүлхэ эрхэ байдал олгохо гэжэ баhал ехэтэ оролдодогынь hайшаалтай. Хэнэйшье мэдэhээр, түлжүүлэгдэхэ, таргалуулагдаха малые холын hайн бэлшээридэ абаашадаг гээшэ. Тиимэhээ малшадай байра байдал тушаа анхарха шухала ха юм. Эндэхи малшад таарамжатай зохид байратай, дэрэ дэбдихэрээр хангагданхай. Тэдэндэ шэнэ газетэ, журналнууд ходо саг соогоо абаашагдажа, тэдэнтэй хөөрэлдөө үнгэртэжэ байдаг гуримтай.

Богонёор тобшолхо болоо hаа, «Дружба» колхозой партком мал адуулагшадые халуун анхаралаараа хүреэлэнхэй гэжэ тэмдэглэмээр. Ехэ мяханай түлөө мүрысөөе коммунистнар толгойлно. Энэмнай ёhотойл партийна анхарал болоно бшуу.

Тэрэ оролдоhондоо эндэхид хүрэжэшье байна. Түрүүшын hарын дүн яhала hайн байгаа hэн. Коммунист С. Д. Трифоновэй хүтэлбэрилдэг малшад толгой бүриин шэгнүүрые хоног бүхэндэ 1200 граммаар нэмээгээ ха юм. Тэрэнэйнь түлөө, мүрысөөндэ илаhанайнь түлөө эдэ малшадта колхозой правлени, партком дамжуулгын бишыхан Улаан туг 45 түхэриг мүнгэн шантайгаар барюулаа бэлэй. Имэ жэшээгэй hайн амжалтануудые бусад малшад мүн лэ туйлаа. Ахалагша адуулагша И. И. Акинфеевэй бригада бүхы малайнгаа шэгнүүрые hарын туршада 55 центнерээр нэмээгээ ха юм. Энэнь толгой бүхэниие 1200 граммаар сүүдхэ соо мяхажуулжа байhан болоно ааб даа. Тинхэдэ В. Н. Давыдовай даадаг малшад 1160 граммда хүргэhэн байна.

А. НАГАСЛАЕВ.

Улаан-Үдын аймаг.

ЭРТЫН СИЛОС ДАРАНА

Колесово тосхоной баруун урдуур нэмжыhэн 108 гектар таряалангай хон-жэн байдал таhалдуулhан трактор, машинын абяан табадахи үдэрөө зэдэлнэ. Энэ поли hүнэй фермын хажуудахи траншей хоёрой хоорондо автомашинын харгы дарышанхай. Отделениин эрхим жолоошод Василий Корнев, Михаил Суханов, Федор Жуков, Иннокентий Истюжин гэгшэд забда залигүй ногоон тэжээл зөөнэ.

— Адууhа малайнгаа тоо толгойень олошоруулха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхын тула ургуулhан үндэр баян энэ ургасаяа саг болзор соонь эрхим hайн шанартайгаар силос болгон даража абахые оролдожо байhан Кабанскын совхозой 3-дахи отделениин ажалшадтай танилсабабди.

— Үбhэ тэжээл бэлэдхэлгые эмхитэй hайнаар үнгэргэхэ асуудалаар Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхозойхидой республикын колхоз, совхозуудай бүхы ажалшадта хандаhан хандалга манай үбhэшэдэй, мүн силос даража байгшадай дунда үргэнөөр хэлсэгдэнэ. Жэшээнь, Казачья гэжэ газарта үбhэ хуряажа байhан А. Н. Лесковой хүтэлбэрилдэг оньhожоруулагдамал звеногойхид тус хандалга халуунаар дэмжэжэ, отделениингээ үбhэшэдэй бүхы звенонуудай дунда социалис мүрысөө эмхидхэе гэhэн дурадхал оруулаа. Үбhэшэд болон силос даража байгшадай дунда дэлгэрhэн мүрысөөндэ илагшад алишье талаараа урмашуулагдахаар хараалагданхай,—гэжэ отделениие эрхилэгшэ нүхэр А. Дорохов хөөрэнэ.

Горох наран сэсэг обёос гурбые холижо тариhан ургамалнуудаар эртын силос даража байhан энэ отделенидэ гурба-гурбан комбайнтай хоёр звено эмхидхэгдэжэ, хоорондоо социалис ёhоор мүрысэн ажалланад. Түрүүшын звеное даагша Василий Перевозниковой агрегадай хойноhоо Анатолий Курбатов Николай Русин хоёрой hубарилдаhан комбайн ургамал ёёроорнь шахуу хадажа хэршээд, машинын үндэр болгогдоhон хоорбо руу гоожуулна.

— Горохой ургаса мүнөө жэл ехэл hайн. Обёос наран сэсэг хоёроо даражархинхай. Комбайнаа загуунайнгаа нүгөө захадань хүрөөдүй ябатар автомашинын хоорбо дүүрэшэнэ. Гектарай дунда зэргээр 120 центнер ногоон тэжээл гарана. Силосэй нүхэнэй дүтэл хадань мүнөө дээрээ үрдинэбди. Июлиин 25-hаа Тимлюйскэ автотранспортна контороhоо машинанууд ерэжэ хамhалсаха юм,—гэжэ жолоошон Василий Корнев хөөрэнэ.

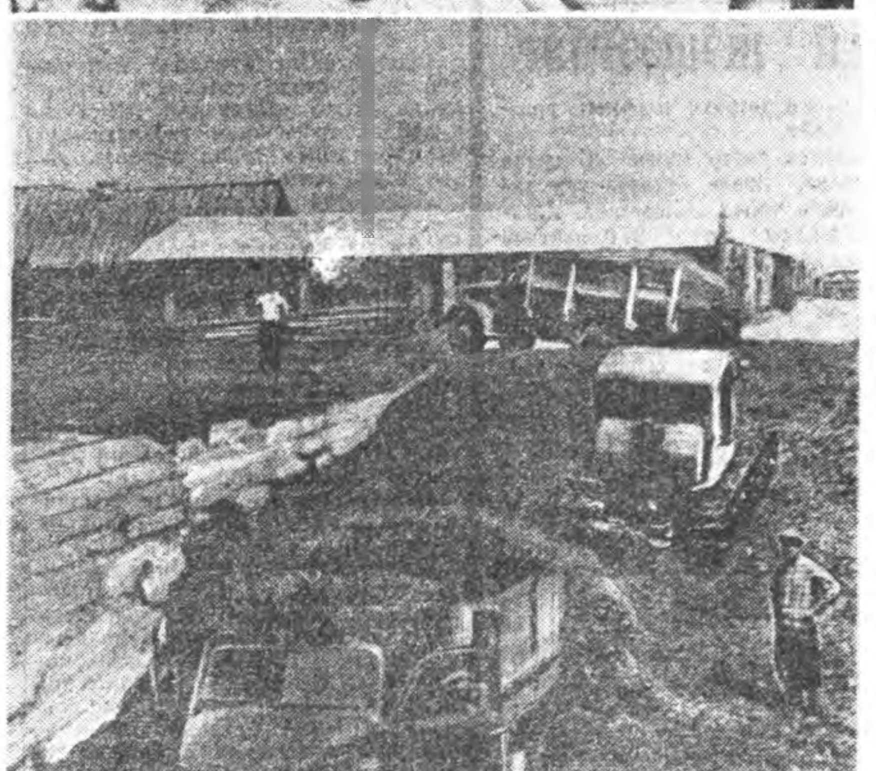
— Июль соо дарагдаhан силос хадаа шэмэтэй тэжээлдэ яhала нэмэри болодог. Энээндэ белково зүйлнүүд, минеральна дабhан, каротин гэдэгүүд ехэ элбэг байдаг гэжэ манай эндэ тоолодог. Горохой эдеэшэнтэжэ байха үедэ хуряахада бүришье hайн. Энэ үедэ горохой силос дарахада хүрэхэ хэмжээнэй саахар байдаг. Тиимэhээ тэрэниие түрүүлэн хадажа эхилэнхэйбди,—гэжэ отделениин мал ажал даагша Георгий Иванович Суханов эртын силос магтана.

Колесово тосхоной зүүн тээхэнэ имэ ургамалнуудаар силос даража байhан Петр Корытовай звеногойхид 450 тонно шэмэтэ тэжээл траншей соо даража, түрүүшын звеноhоо 50 тонноор гээгдэбэшье ахижа гараха hанаатай.

Силос дараха гээшэ элбэг ехэ тэжээл бэлдэхэ хэрэгтэ гол шухала арга нүхэсэлнүүдэй нэгэн гэжэ тоолодог тус отделениинхид үбhэ тэжээл бэлдэлгые тон богонихон болзорто эрхим шанартайгаар дүүргэжэ, таряа хуряалгые түгэс бэлэдхэлтэйгээр угтахань дамжаггүй.

Н. ДАМБАЕВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Кабанскын совхозой гурбадахи отделениин силос даража байгшадай нэгэдэхи звеное даагша комбайнер-машинист Василий Григорьевич Перевозников. 2. Отделениин hаалнин хоёрдохи гүүртын дэргэдэ шэмэтэ тэжээл дарагдажа захаланхай. 3. Комбайн силосэй ургамал хадана.

Авторай фотонууд.

ЗАhАМАЛ ХАРГЫ ЗУРЫНА...

Улаан-Үдэhөө Бэшүүр тээшэ зурын ошоhон харгы. Энэ харгыгаар ажахынуудта шухала хэрэгтэй ашаа шэрэhэн машинанууд үдэр hүнигүй гүйлдэнэ.

Харгы заhабарилдаг 2489-дэхи участогай хүдэлмэришэд харгыгаа саг үргэлжэ жэгдэлэн заhажа байдаг гээшэ. Хахад жэлэйнгээ даабариhаа гадуур эдэнэр 10 модоной зайда шэнэ харгы татажа, уhанай урдажа гараха 7 горго тодхон, даабаряа 193 процент дүүргээд, ехэ амжалта туйлаба.

Улаан-Үдын аймагай колхоз, совхозуудые холбоhон харгые 2483-дахи участогай хүдэлмэришэд заhабарилна. Эдэнэр хахад жэлэйнгээ даабариие хоёр дахинhаа үлүүлээд, Улаан-Үдэhөө Гүрэльбэ тээшэ, мүн Ивалгаhаа Каленово тосхон гээшэ шэнэ харгы татажа байна.

Оньhон техникэ бүтээсэ ехэтэйгээр ашагладаг экскаваторщик Б. Стрельчик, М. Коноваленко, автомашинын жолоошод А. Репин, Б. Конон гэгшэд халаанайнгаа даабари холо үлүүлэн дүүргэжэ, суг хүдэлдэг нүхэдтөө оролдосото ажалай эрхим жэшээ харуулна.

Буряад оронойнмнай үргэн уужам тала дайдада ургаhан баян таряанай хуряагдаха саhа дүтэлжэл байна. Энэ үедэ ехэнхи харгы заhагдажа, ашаанай машинанууд тогтонгүй ябаха ёhотой ха юм даа. Харгы заhагшад харюусалгатай сагай дүтэлжэ байhые hайн ойлгоно. Тиимэhээ бороо хурагүй эдэ үдэрнүүдтэ хамаг хүсэеэ элсүүлэн ажаллана.

М. СУТУРИН.

ИЮЛИИН 28—СССР-эи ДАЛАЙН СЭРЭГЭЙ ФЛОДОЙ ҮД

СССР-эй Далайн Сэрэгэй флодой морягууд сэрэгэй болон политическэ мэргэж[...] үдэрhөө үдэртэ дээшэлүүлнэ. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: сэрэгэй болон политическэ бэлэдх[...] эрхим сэрэгшэд.

ТАСС-ай фот[...]

ДАЛАЙН ХИЛЫЕ САХИГШАД

Сергей ГОРШКОВ,
СССР-эй Цалайн Сэрэгэй флодой главна командалагша, Советскэ Союзай Герой, Советскэ Союзай флодой адмирал

Совет оромнай СССР-эй Далайн Сэрэгэй флодой заншалта Үдэрые мүнөөдэр тэмдэглэхэнь.

Манай ороной национальна, экономическа хүгжэлтэ, түүхэтэ хуои заяан далайнууд, океанууд-тай нягта холбоотой юм. Тэдэнэй эрьенүүд шадар манай арад сууta хото городуудые байгуулаа, далайнууд, океанууд дээрэ [illegible] агнуури эмхидхээ, зам харилсаа бэелүүлээ. Ород далайшадай географическа гайхамшаг туйлалта, сэрэгэй солото илалтануудые бэелүүлhыень түүхэ мэдэнэ. Тэдэнэй дунда Полярна, Антарктическа, Хара далайн, Дундада далайн габьяата аяншалнууд [illegible].

Далайнууд, океанууд элдэб түбинүүдтэхи арадуудай нягта харилсаатай болохо ябадалда туhалха ёhотой гэhэн түрүү бодолые ородой далайшад, тэдэнэрэй хэрэг үргэлжэлүүлэгшэд—совет далайшад өөрэдынгөө аяншалгаар баталан харуулаа.

Эсэгэ оронойн флодой түүхын совет үе саг крейсер «Аврорын» суута буудалгаар эхилээ. Энэнь шэнэ дэлхэйн бии болоhые соносхоо бэлэй. Сэрэгэй морягууд революциин баатар габьяата сэрэгшэд болоо, тэдэнэрэй эршэ зоригые, баатаршалгые Совет гүрэнэй үндэhэ табигша В. И. Ленин үндэрөөр сэгнэhэн юм. Тэдэнэр ороноо, коммунизмын агууехэ хэрэгые шэнэ зоригтойгоор аршалан тулалдаhан, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай эхилхэ үедэ манай флот 600 шахуу корабльтай болоhон байгаа.

Энэ дайнай гол ябуулганууд газар дээрэ хэгдэбэшье, совет-герман фронтын стратегическэ шэглэлнүүдые бэхижүүлхэ зорилго Далайн Сэрэгэй флодой үмэнэ табигдаа бэлэй. Далай шадарай городууд баазанууд болон портнуудые, далайн хэрэмүүдые — Одессэ, Севастополь, Ханко, Ленинград, Мурманск болон Новороссийскые хамгаалхадаа сэрэгэй морягуудай гаргаhан эрэлхэг зориг болон баатаршалга суутай. Манай флотилинууд хамгаалгын, добтолгын үедэ газар дээрэхи сэрэгшэдтэ ехэ дэмжэлгэ үзүүлдэг, тэдэнэй корабльнууд Европын мүрэнүүд болон каналнуудаар ябажа, Венэ, Берлин хүрэhэн байдаг. Сэрэгэй морягууд Румыниин, Болгариин, Югославиин, Чехословакиин, Венгриин, Польшын, Австриин, Даниин, Норвегиин олохон городууд, тосхонуудые фашис богоолшолгоhоо сүлөөлхын түлөө тулалдаа. Далайн Сэрэгэй флот дайнай бүхы үе соо Совет Армиин сэрэгшэдтэй нягта харилсаатайгаар ябуулга хэжэ, Эхэ оронойн урдахи уялгаяа нэрэтэйгээр бэелүүлээ.

Дэлхэйе эзэмдэхэ гэhэн фашис булимтарагшад бута сохигдоо hэн. Сүлөөлэгдэhэн оронууд дотор социально-экономическа, политическэ ажабайдал нэгэдхэн байгуулха таатай зохид эрхэ байдал бии болоо. Дэлхэйн социалис байгуулалта бүрилдөө. Арадуудай национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөн урдань үзэгдөөгүй ехэ үргэн далайсатайгаар дэлгэрээ.

Гэхэ зуура, дэлхэйе эзэмдэн зонхилхо гэжэ оролдогшод түүхын иимэ дабшалтые мэдэрхэ дурагүй байна. Тиимэ политика бэелүүлхэ гээд ехэ буруугалгада ороhон империализмын түримхэй этэгээдүүд уласхоорондын оршон байдалые ходо муудхана, дайнай аюултай балмад аашануудые гаргана. Энэ ушар оронойнгоо аюулгүй байдал хангахые оролдохо, социалис хани нэгэдэлэй аюулгүй байдал хангахын тула бусад аха дүү арадуудтай хамта тэмсэхэ зорилго совет арадай үмэнэ табина.

Эб найрамдал, арадуудай аюулгүй байдал хангаха политика бэелүүлэн, Коммунис парти болон Советскэ правительство империализмын зүгhөө эзэрхэг түримхэй ааша гаргаа hаань, эрид шангa сохилто хэхын тула шухала бүхы ябуулга хэнэ. Варшавска Договорые, тэрэнэй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдые бэхижүүлхэ хэмжээнүүд энэ хэрэгтэ зорюулагдана. Совет сэрэгэй морягууд буу зэбсэгэй талаар хани нүхэдтэйгөө интернациональна нягта барисаатай байдаг, аха дүү арадуудай дайшалхы барисаа бэхижүүлхэ зорилгоор ехэ юумэ хэнэ. Энэ hарада үнгэргэгдэhэн «Север» гэжэ командно-штабной хамтын hуралсал энээниие гэршэлнэ.

«Север» гэжэ hуралсалай уг зорилгонь—далайнууд, океанууд тээhээ социалис оронуудые хамгаалхаар бэлдэхэ, далай дээрэ хамтын зорилго дүүргэдэг союзна флодуудай ударидалга, харилсаата ябуулга hайжаруулха хэрэг болоно. hуралсалнай айхабтар ехэ дайда дээрэ—Атлантиин далайн хойто хубида, Балтиин, Норвегиин, Баренцын далайнуудта хэгдэнэ. Элдэб сэрэгүүдэй штабууд, корабльнууд, далайн авиаци, Советскэ Союзай, Польшын Арадай Республикын, Германиин Демократическа Республикын далайн авиаци, флодуудай, ябаган сэрэгэй частьнууд хабаадалсана. «Север» гэжэ hуралсалда хабаадагша союзна флодуудай элдэб янзын сэрэгүүдэй ябуулгань эдэбхитэй байна, тодо hонор, тоти мэргэн эмхидхэлээрээ шалгарна, социалис оронуудай морягуудай бата хани барисаагаар нэбтэрэнхэй.

Оронойн аюулгүй байдал хангаха, хэрбээ дайнай болоо hаа, илалта туйлаха ябадал түгэс зэhэгдэн бэлдэгдэhэн, дайшалхы техникын хүсөөр, бүхы түхэлэй зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хамтын хүсэлэлгөөр бэелүүлэгдэхэ гэжэ совет сэрэгэй эрдэм заана.

Империалистнуудай зүгhөө хэрбээ үүдхээ hаань, мүнөө сагай дайн далайнууд, океанууд дээрэ дайшалхы ехэ ябуулга хэгдэжэ, зэбсэгтэ тэмсэлэй ябадалда нүлөөлхэл байха. Эзэрхэг түримхэй сэрэгэй бүлэгүүд дотор гол үүргэ дүүргэдэг империалис гүрэнүүдэй сэрэгүүд далайн сэрэгэй хүсэнүүдтэ түшэглэдэгынь элитэ.

Энэ ушарые хараада абажа, оронойнгоо аюулгүй байдал амжалтатай хамгаалжа шадамаар флот, дэлхэйн, ракетно-ядерна бусад ямаршье дайнай болоо hаань—өөрынгөө зорилго шиидхэмээр флот байгуулха уялгатайбди. Иимэ флот байгуулха хэрэгые ажалаймнай айхабтар ехэ баатаршалгануудай нэгэн гэжэ совет арад тоолоно.

Далайн Сэрэгэй флодой шэнжэ шанарые хүсэд бүрин, хурдан түргэнөөр хубилган шэнэдхэхэ ябадал ракетно-ядерна зэбсэг, радиоэлектроникын, атомна энергетикын зүйлнүүдые хоорондоо холбоотойгоор нэбтэрүүлгэтэй холбоотой. Стратегическэ, оперативно-тактическа зорилгонуудые тодорхойлхо хүсэнүүдэй, зэбсэгүүдые хүргэхэ түхеэрэлгэнүүдэй хуби тэнсүүриие зүбөөр олохо гэхэ мэтэ далайн сэрэгэй орёо асуудалнууд амжалтатайгаар шиидхэгдэнхэй. Сэрэгэй түгэлдэр хүсэнүүдэй нэгэн болгошо флот гурбан оршомдо: уhан дээрэ, уhан доро, агаарта тулалдаха хаба шадалтай.

Океанай уhан доогуур [...] онгосонууд, холуур [...] авиационно флот СССР-тэ [...] тэ богонихон болзор соо б[...] лагдаа. Тэрэнэй зэргэдэ р[...] торпедно зэбсэгтэй уhан д[...] ябадаг атомна онгосонууд [...] тээгээд ниидэдэг далайн [...] мүнөө сагай элдэб зэбсэ[...] уhан дээгүүр ябадаг кораб[...] далайн түгэс хүсэтэ ябаган[...] тэрэниие буулгаха хэрэгс[...] эрьеын ракетно-артиллери[...] рэгүүд, хамhабариин су[...] флодой тылэй, хэлхээ хол[...] адаглалгын бусад пред[...] нууд оролсоно.

Мүнөө үеын совет гол [...] нууд бэеэ даагаад, хаагуур[...] марна, сохилто хэхэ ехэ [...] дайшалхы тэсэбэритэй. Э[...] океан дээрэ, далайн саа[...] дайсаниие hамна сохихо, [...] гөө хэрэгсэлнүүдые о[...] тээhээ хамгаалха шадаб[...] Манай уhан доогуур ябада[...] сонууд холо сохидог балл[...] скэ, далита ракетэнүүдэй, [...] hомоор зэбсэглэгдэhэн [...] нүүдтэй, навигациин, адаг[...] хэлхеэ холбооной, буу зэб[...] руулан табиха, мэргэнээр[...] буудаха мүнөө сагай хэрэг[...] дээр зэбсэглэгдэнхэй.

hүүлэй жэлнүүдтэ сэрэ[...] рягуудые бэлдэхэ талаар [...] даhан гайхамшаг туйлалт[...] тусхайлан гэмдэглэхэ [...] Юундэб гэхэдэ, флодой [...] хы хүсэниинь, тэрэнэй те[...] зэбсэгэй hайн байhан [...] бэшэ, мүн хүнүүдэй оюу[...] лой, дайшалхы шэнжээр, [...] на болон ухаан бодолой[...] дүршэлөөр тодорхойлогдо[...] на. Совет сэрэгэй моряг[...] лэтэ патриодууд, үнэн [...] ционалистнууд, олонхидоо [...] нистнууд, комсомолшууд [...] най корабльнуудай офицер[...] 90 гаран процентнь дээдэ [...] командно-инженерна бэлэд[...] hаяын матросуудай ди[...] олонхинь техническэ дунда[...] тэй.

СССР-эй Далайн Сэрэг[...] дой корабльнууд дэлхэйн [...] бүхы хубинуудаар—Атла[...] Дундада далайн, Номгон [...] уhанууд соогуур, Арктик[...] марна. Манай морягууд [...] шуургатай, саhа бордоhо[...] луун, хүйтэншье сагта [...] раар ябадаг. Тэдэнэр дэл[...] лайнууд соогуур тамарха[...] нойнгоо түгые нэрэтэй [...] гөөр хиисхэн дабшана.

Жэшээлхэдэ, контр-а[...] Н. Ховриной командалдаг[...] нуудай отряд дүрбэ hара [...] соо таhалгаряагүй тамар[...] риин хүйтэн уларилда [...] рабльнууд баазаhаа гара[...] гүй халуун хизаар дайда [...] hон (тэндэнь hүүдэр газ[...] шэ гаран градус халуун[...] Отрядта оролсоhон [...] «Дмитрий Пожарский», «[...] ний» гэдэгүүд найман [...] хоёр океан соогуур—э[...] утын шэнээн дайдаар [...] Эдэмнай Индиин, Цейло[...] кистанай, Самолиин, Ира[...] най портнуудта ороhон б[...] вет морягууд хаа хаанаг[...] баяртайгаар угтагдаа, өө[...] до hайн жэшээ харуулжа[...]

Эндэ хэлэгдэhэн жэшэ[...] болоhон зүйл бэшэ. Холу[...] болзор соо ябаагүй [...] мүнөө манай флот дотор[...] бэрхэтэй.

Манай флодой нангин[...] шалнуудай нэгэн гэбэл, [...] нуудай нэрэнүүдые уг [...] даг ябадал болоно. Ж[...] холуур тамаралгада [...] «Стерегущий» нэгэ кор[...] най арадай дунда суута[...] миноносецой нэрые абан[...] дой зэргэдэ тон шэнэ [...] крейсернүүд, уhан доогуу[...] онгосонууд, тральщигуу[...] даануудта шалгарhан кор[...] дай нэрэнүүдые, тугуудые[...] ракетнэ катернууд бии[...] флодой уг заншалнуудай [...] лынь юуб гэхэдэ, сэрэг[...] гуудай үнэн сэхэ, баат[...] тэдэнэй эрэлхэг зориг, [...] хэрэгэйнгээ үнэн зүб, [...] гүй байhанда этигэл, оро[...] гаалхаар саг үргэлжэ б[...] даг ябадал болоно. Эд[...] лайнууд, океанууд дээр[...] шалхы жагсаалаа табин [...] үнэн сэхээр бэелүүлжэ[...] Далайн Сэрэгэй флодто с[...] дай ходо анхаралаа таби[...] дуратай байдагай эшэ у[...] лоно.

МАНАИ ХӨӨРЭЛДӨӨН

АМЖАЛТАМНАИ УРЯАЛНА

Республикымнай хүдөөгэй худалдаа наймаашад заншалта һайндэртөө ямар амжалтатай ерэбэб гэжэ тобшо тэдыгээр хөөрэжэ үгэхыень манай газетын корреспондент Буркоопсоюзай түрүүлэгшэ Андрей Абагаевич ИМЕНОХОЕВТО хандаба.

— Шэнэ табан жэлэй гурбадахи жэлэй түсэб даабаринуудые улүүлэн дүүргэхын түлөө эршэмтэйгээр ажаллажа байгаа хүдөө зоной эрилтэ һайнаар хангахые оролдохо гээшэ манай гол зорилго,— гэжэ нүхэр Именохоев хөөрөөгөө эхилбэ.— Үнгэрһэн хахад жэлэй туршада нёдондоной эдыхиршэнхиһээ 4 миллион 950 мянган түхэригэй элдэб эд бараа үлүү ехээр худалдаабди. Ажалшадые хамтын эдеэ хоолоор хангалга урданайхиһаа нилээдгүй үргэдхэгдөө. Энэ баримта хадаа республикымнай эд хэрэглэгшэдэй холбооной дүн дээрээ амжалтатайгаар худалдажа байһаниие гэршэлхэһээ гадна, худалдан абагшадай салин түлөһэнэй, олзо оршын улам дээшэлжэ байһаниие харуулна.

Түсэб даабариин дүүргэлтэ дурдахада, Буркоопсоюзнай дүн дээрээ эд бараанай эрьесээр, нийтын эдеэ хоолоор, хүдөө ажахын продукци, түүхэй эд бэлэдхэлгээр хахад жэлэйнгээ түсэб дүүргэө. Мяха, һү, нооһо, үндэгэ гүрэндэ худалдаха талаар республикымнай хахад жэлэйнгээ түсэб амжалтатайгаар бэелүүлхэ ябадалдань хүдөөгэй эд хэрэглэгшэдэй холбооной, эмхинүүдэй хубита шамла бии гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Үндэгэ, нооһо бэлэдхэхэ хүдэлмэриие манай эмхинүүдэй хүдэлмэрилэгшэд энэ жэлдэ илангаяа амжалтатай һайнаар ябуулхые оролдоһон байна.

Һайндэрэй урдахи социалис мүрысөөндэ хэд түрүүлээб?

—Таба һарын дүнгөөр урданайхи хэбээрээ Тарбагатайн эд хэрэглэгшэдэй холбоон түрүүлһэн байна. Даб дээрэхи мэдээнэй ёһоор 6 һарын дүнгөөршье тус холбооной наймаашад түрүү һууряа алдахагүй янзатай. Тэндэхи Куналейн, нэрэмэй сельпонууд һайн амжалтатайгаар хахад жэлэйнгээ түсэб бүхы талаарнь дүүргөө. Захаамин Дүтэлүүрэй сельпо, Кабанскын, Хойто-Байгалай, Баунтын аймагуудай эд хэрэглэгшэдэй эмхинүүд худалдаа наймаанай эрьесээр, нийтын эдеэ хоол дэлгэрүүлгээр түсэбөө 100 процентһээ үлүүсэ бэелүүлээ.

Ажалдаа эрхим һайн амжалта харуулдаг, хүн зондо хүндэтэйгөөр һанагдадаг худалдаа наймаанай түрүүшүүлэй тоо улам олошорно. Манай һайндэрөөр дашарамдуулан, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум Буркоопсоюзаймнай бүлэг хүдэлмэрилэгшэдые Хүндэлэлэй грамотаар шагнаа. Эрхим нүхэдтэ худалдаа наймаанай габьяата хүдэлмэрилэгшын хүндэтэ нэрэ зэргэ олгоо. Энэ хадаа манай засаг түрын зүгһөө худалдаа наймаашад тухай саг үргэлжэ анхарал оролдолго гаргажа байдаг нэгэ гэршэ болоно.

Үнгэрһэн хахад жэл соо хаана, ямар шэнэ барилга ашаглалгада үгтөөб?

Худалдан абагшадай эрилтэ, хэрэглэмжэ дүүрэнээр хангаха ябадалай шухала нэгэ арга нүхэсэл хадаа худалдаа наймаанай эмхинүүдэй материальна бааза һайжаруулга болоно. Үнгэрөөшэ 6 һарын туршада хүдөө һуурин тосхонуудта 14 магазин, 1 столово, 40 тонно эдеэ хоолой зүйл хадагалха 2 холодильна түхеэрэлгэ баригдажа, ашаглалгада үгтөө. 16 магазинда заһабари хэгдэжэ, технологическа шэнэ түхеэрэлгэ тодхогдоо.

Капитальна барилгада һомологдоһон мүнгэн зөөриие ашагтайгаар хэрэглэжэ, байгша ондо бодхоогдохоор хараалагдаһан магазин, столово, холодильник, складуудые саг болзор соонь бүтээхэ гэжэ барилгашаднай уялгаа үгэнхэй.

Хүдөөгэй худалдаа наймаанай эмхинүүд түсэблэлгын шэнэ гуримда орожо байна гү?

Хоёр лэ янзын—эд бараанай эрьесээр, олзо оршоор дээрэһээ табигдаһан даабари абаад, сельпонууд, аймпотребсоюзууд бүхы хүдэлмэреэ өөһэдөө түсэблэн хүдэлхэ гуримда байгша оной хоёрдохи хахадта эсэслэн орохонь. Тиихэтэ сельпо бүхэнэй хоёр-гурбан магазинууд июлиин 1-һээ ажахын тоосоондо оруулагдаад, түрүүшын туршалга хэгдэнэ.

Гурбадахи кварталай дүн шэнэ гуримаар хүдэлһэнэй һайн аша үрэ харуулха байна.

Апрелиин 1-һээ хойшо түсэблэлгын, материальна талаар урмашуулгын шэнэ гуримаар ажаллаһан автобазамнай түрүүшын һайн үрэ дүн харуулба. Түсэбэй ёһоор тус предприятимнай II кварталда 34 мянган түхэригэй сэбэр олзо оруулха түсэбтэй байһан аад, тэрэнээ 52 мянган түхэригтэ хүргөө гэхэ гү, али даалгабаряа нэгэ хахад дахин шахуу үлүүлээ. Түсэбһөө гадуур олоһон олзо оршоһоо хүдэлмэришэдые материальна талаар урмашуулха нөөсэ ехээр хэгдэжэ, түрүү жолоошод гол салингһаа гадуур горитой нэмэлтэ түлбэри абахань. Автобазымнай ажал хэрэг мүнөө хараа байса һайжаржа байнхай гэхэдэ алдуугүй.

Үбһэшэд, холын бэлшээринин малшад болон бусад гэр һууринһаа холо ажаллагшадые хангаха талаар ямар хэмжээн абтанаб?

Энэ хэрэгтэ мүнөө үедэ 100 гаран автолавка, 30-аад морин лавкаан, хэдэн арбаад наймаалагшагүй ларегууд хандуулагданхай. Холо хүдөөдэ ажаһуугшадта шухала хэрэгтэй эдеэ хоолой зүйл, хубсаһа хунар таһалдалгүй наймаалха тодорхой хэмжээнүүд сельпонуудай зүгһөө абтажа байнхай. Тиибэшье нүүдэл наймаанайнгаа хүдэлмэри улам дэлгэрүүлхэ, һайжаруулха хэрэг манай хододоо анхаржа байха асуудал болоно.

НЮТАГАЙХИДЫНЬ НАЙДАА ҺЭН

— Жамсо, аша хүбүүндээ гутал абаха гэһэн хүнби. Таниха гүбши даа. Ямархан гутал хаб? — гээд магазинда орожо ерэһэн хүн асууба.

— Үхибүүдэй ботинканууд үсэгэлдэр ерээ һэн. Тааража юумэн биил хаш даа. Хараһууби,—гээд Жамсо Раднаевич саадахи таһалгаруу ошожо, хара, хүрин үнгэтэй хоёр ботинка бариад ерэбэ.

Хүгшөөлэй гартаа барижа баярлаһан хэбэртэй энеэбхилжэ:

— Эгээл иимые үмдэдэг. Гушан хоёройхи гү?... Хаанаһаа мэдэхэ байшаба гээшэбши. Жамсо,— гээд хармаанһаа һаршагануулан мүнгэ гаргажа һарбайба.

— Үхибүүдэй гуталнуудай үсөөн болоходо, олон зонһоо захил ороо бэлэй. Тэрэниие захюулжа асаруулаабди даа.

Магазинай нээгдэхэдэ хүн зон олоороо сугларжа, дуратай дуратай юумэнүүдээ шэлэн абажа эхилнэ.

Жамсо Раднаевич дүрбэн жэлэй саада тээ наймаашан болохоб гэжэ һанаандаашье оруулаагүй ябаа. Түрэл совхоздоо тоо бүридхэлшөөр удаан хүдэлжэ байһанаа, дархахэхэ хүнүүдэй дуталдахадань, дарханай бригадада орожо дархалжа эхилээ бэлэй. Уран гартай, ажал хүдэлмэридэ угаа дуратай Жамсо Раднаевич совхоздоо хэдэн олон шэнэ гэрнүүдые, дал хорёонуудые барилсаһан байха.

Нэгэтэ тэрээнтэй Түгнын совхозрабкоопой түрүүлэгшэ золгоод, юу хэжэ яажа байһан тухайнь ехэтэ һонирхобо. Һүүлэй һүүлдэ һанаһанаа дурадхаа һэн.

Юрэдөө, Жамсо Раднаевич, наймаашаднай ехэ дутаад байна. Хэрбээ нютагайнгаа магазинда орожо хүдэлбэлтнай ямар гээшэб?

Гэнтэ табигдаһан энэ асуудалдань Жамсо Раднаевич хүрэһөөр харюу үгэжэ шадабагүй.

— Шадахагүй бэшэ аалби даа. Урда хойнонишье...

— Би түргэн һурахат гэжэ бодохо байнаб. Абаад туршалши даа, Жамсо,—гээд һалаха һандаха бэшэ хэбэртэй болобо.

— Бодожо үзүүжэм даа. Юун болоноб,—гэжэ тодо бэшээр харюусаа һэн.

Нарин нягта байһыень нютаг зон булта мэдэхэ. Тиимэһээ Жамсо Раднаевичай наймаашан боложо ороходонь, «ядахагүй байха-оо! гэгшэд олон байгаа.

Жамсо Раднаевичта түрүүшын үедэ хүшэр хүндэ байба. Тоо бүридхэлэй гуримые хүсэд һайнаар ойлгодогшье һаа, наймаанай хүдэлмэриин гарахада яаха аргагүй тулгуурита болошодог һэн. Эндэ хүн бүхэнэй абари зангые, хүсэл зорилгые ойлгохо шухала байгаа.

«Даажа ябаһан хэрэгһээ сухариха хэрэггүй. Яагаашье һаа өөрынгөө һанаһан хүсэһэндэ хүрэхэ хэрэгтэй» —гэжэ эридээр сэхэлдин бодогшо бэлэй.

Жамсо Раднаевич Раднаев өөрынгөө һанаһанда хүрэжэ шадаа. Юуб гэхэдэ, һара бүридэ абаһан уялгаяа хододоо үлүүлэн дүүргэдэг болоо һэн.

Өөрынгөө ажалда дадажа, һуража ерэхэдээ, Жамсо Раднаевич хани нүхэр Рыгзэмаа Ринчиновагаа һургажа эхилээ бэлэй.

Хүсөөтын сельмагай наймаалагша болоходоо, харюусалгань улам дээшэлээ һэн.

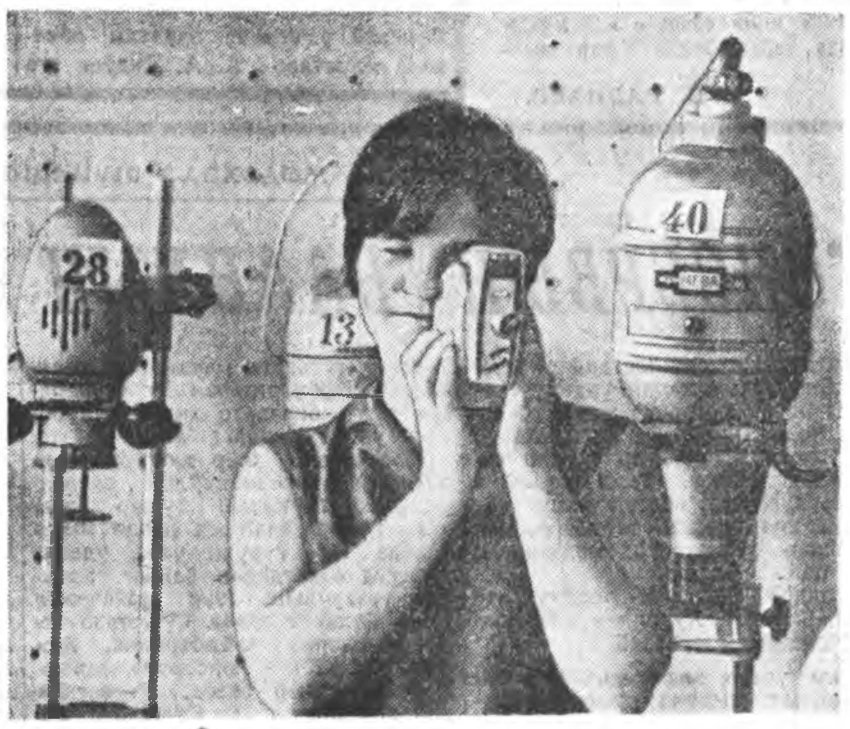
1968 оной эхин. Наймаалагша Жамсо Раднаевич лотерейн биледүүдые олоор наймаалба. Хэдэн олон хүн зон абаа. Гэбэшье «Волга» машинын шүүбэри өөртэнь тудаллаһаниинь гайхалтай юм. Оройдоол 12 биледэй үлөөд байхада, абаха хүн олдоогүй гэдэг. Тус биледүүдые һөөргэнь ябуулхын орондо, Жамсо Раднаевич өөрөө абаа бэлэй. Эндэ олзо талааниинь тудалдажа, 30 мүнгэнэй «Волга» шүүжэрхёо.

Мухар-Шэбэрэй аймагай Хүсөөтын магазинай наймаашан Жамсо Раднаевич Раднаев һара бүриингөө түсэбые 100—120 процент хүрэтэр дүүргэдэг гуримтай.

Б. ЖИГЖИТОВ.

Мухар-Шэбэр.

ХҮНҮҮДЭЙ ЭНЕЭБХИЛЭЛ — ҮНДЭР СЭГНЭЛТЭ

Хүн зониие худалдаа наймаанай талаар хангаха гээшэ хүндэтэйшье, харюусалгатайшье хэрэг болоно.

Улаан-Үдын худалдаа наймаанай байшан соо үдэр бүхэндэ хүн зон олон байдаг. Эндэхи таһаг бүхэндэ зулгы урин басагад, наймаалагшад хүнүүдые уттажа, хэрэгтэй юумыень үгэнэ, дурадхана. Хүнүүдэй энеэбхилэл тэдээндэ үндэр сэгнэлтэ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Улаан-Үдын «Баир» магазинай наймаалагша Э. Аныкова. 2. Худалдаа наймаанай байшангай залуу наймаалагша Т. Красикова, 3. Худалдаа наймаанай байшангай гуталай таһагай наймаалагша С. Бадареева (наада таладань).

Э. ЛАПИНАЙ фото.

ДЕПУТАТ ҺУНГУУЛИИНГАА ОКРУГТО

ТҮХЭЛ ШАРАЙНЬ ХУБИЛНА

Улаан-Үдэ городой Советскэ районой ажалшадай депутадуудай Соведтэ депутадаар һунгагданхайб. Советскэ районойнгоо шэнжэ шарайе улам гоё һайхан болголсохын түлөө өөрынгөө хубитые шадахынгаа зэргээр оруулдагби. Советскэ район ниислэл хотымнай томохон, эгээл гоёнь гэжэ тоологдохол ёһоороо тоологдодог. Юуб гэхэдэ, оперо ба баледэй, кинотеатрнуудай болон институдуудай ехэ ехэ байшангууд хүнэй нюдэнэй шэмэг болон жэрылдэдэг. Ойрын жэлнүүдтэ тус район бүри гоё һайхан болгогдохоор хүлеэгдэнэ.

Агууехэ Совет засагай түүхэтэ 50 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр манай районой ажалшад угтаа бэлэй. Энэ түүхэтэ жэлдэ угтамжа болгуулан, хэдэн шэнэ барилганууд хэгдэһэн, үйлсэ гудамжанууд урданайхиһаа үлүү һайханаар шэмэглэгдэһэн байха юм.

Районоо болбосон түхэлтэй болгохо талаар тус асуудалда хандуулагдаһан 10 депутадуудай урдаа табиһан түсэбөө дүүргэхын түлөө бүхы хүсэ шадалаа элсүүлжэ байдаг юм. Илангаяа түрүү һайнаар хүдэлжэ байһан депутадуудай нэрэ обогууд доро дурсагдаха. Би тус комиссиин хамтын зүгһөө ябуулагдаһан, хэгдэһэн хүдэлмэри тухай онсодхон хөөрэжэ үгэхэ зорилготойб. Манай гүрэнэй үндэһэ һуури табигша Владимир Ильич Ленинэй 100 жэлэй ойе угтуулан, бүри ехэ ажал хүдэлмэри хэгдэхэ юм. Энэ хүдэлмэриие би гансааран тусгаарлан хэбэб гэжэ хэлэжэ шадахагүй һэн тула хамтынгаа зүгһэн, мүн хэгдэжэ байһан ажал хүдэлмэри тухай тобшо тэдыгээр хөөрэжэ үгэхэ хүсэлэнтэйб.

Свердловой нэрэмжэтэ үйлсэ жэгдэлэгдэжэ дүүрээд, асфальтаар хушагдажа байнхай. Һаяын сагта дүүргэгдэхэ. Партизанска үйлсэдэ баһа заһабари хэгдэнэ. 3200 дүрбэлжэн метр талмай асфальтаар хушагдахаар хараалагданхай. Бүхы хүдэлмэринь август һарын һүүл багаар дүүргэгдэхэ.

«Сэлэнгэ» кинотеатрай хажуугаар автобусой ябадаг харгые нёдондонһоо хойшо заһагдажа, июль һарын эхеэр асфальтаар хушажа дүүргэө.

Нэгэн доро бүхы үйлсэнүүдые заһаха, зохид болгохо мүнөөдөө арга боломжо үгы байнабди. Үйлсэнүүдые жэгдэлхэ, заһаха талаар энэ жэл түсэблэһэн түсэбөө бүри мүһэн дүүргэхэбди гэжэ этигэгдэнэ.

Зунай сагта һөөг, модод һалбаран, набша намаагаа дэлгэжэ, ногоорон байхадаа, хэды һайхан гээшэб! Энэ талаар нёдондо жэл илангаяа ехэ хүдэлмэри хэгдээ һэн. Мүнөөшье һөөг, мододые һуулгажа, түрэл городоо ногооруулха хүдэлмэри һуладхаагүйбди.

Шэлэй заводой столовын дэргэдэхи 2 га газарые ногооруулха түсэб дүүргэгдээ. Тэндэ хамта 700 модон, 8000 һөөг бургааһан һуулгагдаа. Сэлэнгын баруун бэеын хүн зоной амаралтын үдэр олоороо ошожо амардаг ногоон олтирог дээрэ ехэхэн хүдэлмэри хэгдээ. 200 модон нэмэгдэжэ һуулгагдаа, наймаанай киоскнууд, бүхөөгүүд шэнэдхэгдээ, шэрдэгдээ. Волейбол наададаг талмай заһагдаа.

Юрэдөө нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, нёдондонойхиһоо жэшээлэшэгүй дээрэ болоо гэжэ хэлэлтэй.

Городойнгоо сэсэрлигые жэл ерэхэ бүри гоё болгохо хүдэлмэри таһалгаряагүй ябуулжа байдагбди. Энэ жэл эдеэ хоол баридаг шэнэ павильон нээгдээ. Тиихэдэ 2000 һөөг бургааһан, 50 модон һуулгагдаа.

Сүхэ-Баатарай нэрэмжэтэ үйлсөөр 65 модон, 8000 һөөг бургааһан һуулгагдаа. Ранжуровай, Борсоевой, Смолиной, Ленинэй нэрэмжэтэ үйлсэнүүдтэ хэгдэхэ заһабариин хүдэлмэринүүд барагсаан бүтээгдээ.

Харгын хажуу талануудаар хамта 20.000 дүрбэлжэн метр газарта сэсэг таригдаһан, ногоон ургуулагдаһан байна.

Намар тээ үшөө 4968 һөөг бургааһа һуулгаха түсэбтэйбди. Даамбын урда захын зуруудые зүбшүүлэн олон тоото модод жэрын һуулгагдаха. Хойто зун тэдэ мододой һүүдэр доро һуужа амархадаш болохо байна.

Ногооруулгымнай ехэнхи хубиинь предприятинууд хэдэг гуримтай. Мүнөө жэл хэгдэхэ 70 процент ногооруулгымнай хүдэлмэриие предприятинууд хэһэн болоно. Тиигэжэ шэлэй заводой хүдэлмэришэд 1100 модо, 1630 һөөг бургааһа һуулгаа.

Гэбэшье энэ хүдэлмэридэ анхаралаа хандуулдаггүй эмхи зургаанууд үшөөл дайралдаһаар. Жэшээлхэдэ, Буркоопсоюзай автобаза 102 модо, 200 һөөг бургааһа, пивэ нэрэдэг завод оройдоол 25 модо, 200 һөөг бургааһа һуулгаха ёһотой байһан аад, мүнөө болотор хургаа хургараа сохёогүй. Эдэ эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдэй урда шанга эрилтэ табигдаа һэн.

Урдань Ранжуровай болон Борсоевой нэрэмжэтэ үйлсэнүүдтэ һүниин сагта хүсэд гэрэлтүүлэгшэгүй һэн. Мүнөө тэрэ дутагдал усадхагдаа.

Городой ажалшад түрэл хотоёо болбосон түхэлтэй болгохын түлөө үргэлжэ оролдолго хэшээл гаргажа байдаг. Тэдэнэр хирэ хирэ болоод лэ воскреснигүүдые үнгэргэдэг юм. Хабартаа үйлсэ, сквернүүдые сэбэрлээ. Тэдэнэй хүсөөр 465 машина хүрьһэлиг газар хүдөөһөө асарагдаа. Олон тоото һөөг бургааһанууд һуулгагдаа.

Гадна 100 шэнэ скамейкэнүүд скверүүд соогуур табигдаһан байха юм. 175 хуушан скамейкэнүүдые шэрдүүлээбди. Байһан фонтануудаа дууһыень заһабарилуулаабди. Хабар болоходо уһа татадаг насосуудай шабар шабхаар, элһээр бүтэлэгдэжэ, уһанай ябасые муудуулдаг юм. Энэ хабаршье насосуудаа сэбэрлэһэн байнабди.

Советскэ районоо болбосон түхэлтэй болгохо талаар депутадуудай комисси бии юм. Тус комисси арбан хүнһөө бүридэнэ. Депутадууд А. М. Поломошных, Т. С. Кокорин, А. Н. Паршин, П. Г. Тоглоев гэгшэд илангаяа һайнаар хүтэлдэг.

Хэхэ хүдэлмэримнай ехэ. Саашадаа ниислэл хотынгоо түбые бүри болбосон түхэлтэй болгохын түлөө манай депутадууд эршэ хүсэеэ арьбадхан хүдэлхэ эрмэлзэлтэй.

А. МИТХЕЕВ,
Улаан-Үдэ городой Советскэ районой ажалшадай депутадуудай Соведэй депутат.

ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО
ХИЛЫН ГААНАҺАА

Грециин нюуса эмхиин уряал

БОНН. (ТАСС). Грецидэ нюусаар ажал ябуулгаяа хэжэ байһан Ригасай нэрэмжэтэ Афинын студентнүүдэй нэгэдэмэл эмхи сэрэгэй хунтын засагаархинда хорлогдохоёо байһан Грециин 12 студентые аршалан абархые урялжа, олон ондоо оронуудай дээдэ һургуулинуудай студентнэртэ багшанарта, профессорнүүдтэ хандаба.

Эдэ студентнүүд Грецидэхи мүнөөнэй правительствые унагаахын түлөө тэмсэбэ гэжэ гэмнэгдээд, онсо шанга сэрэгэй сүүдээр шиидхэгдэхэ болоод байгаа юм.

ФРАНЦИИН НАЦИОНАЛЬНА СУГЛААНДА

ПАРИЖ. (ТАСС). Шэнээр һунгагдаһан Франциин национальна суглаанай түрүүшын сесси боложо, өөрынгөө хүдэлмэриие дүүргэбэ.

Һүүлшын заседани дээрэ орон доторхи гэгээрэл тухай асуудал тушаа үгэ буляалдалган боложо үргэлжэлбэ. Депутадууд коммунистнууд Ж. Прэн, М. Андрие гэгшэд орон дотороо багшанарай тон дутамаг байһан тухай, тэрэшэлэн гэгээрэл болбосоролой мүнөөнэй гуримай дутагдалтай байһан тухай дахяад зааба. Тэрээн дээрэһээ боложо, ажалшадай үхибүүд өөһэдынгөө эрдэм һуралсалые үргэлжэлүүлхэ гэхэдээ арга боломжоор дутамаг байна гэжэ тэдэнэр хэлээ.

Эрээнэй урда тээ сенадаар абтаагүй байһан социальна хангалтын талаар правительственна декредүүдые национальна суглаан июлиин 25-да эсэслэн баталһан байгаа.

Тэрэшэлэн Франциин сенадай сесси дүүрэө.

УРДЫНГАА ХАРАА БОДОЛ БАРИМТАЛНА

ЛОНДОН. (ТАСС). Оборонын асуудалаар «нэмэлтэ сагаан дэбтэр» һайшаахые дурадхаһан правительствын резолюциие общинануудай палата 284 дуутаар баталан абаа. Голосованиин урда тээ болоһон үгэ хэлэлгэн соогуур Англиин Оборонын министр Деннис Хили тэгшэ үгэ хэлэһэн юм. Тэрэнэй хэлэһэн үгэшье, мүн «сагаан дэбтэршье» харахада, Англиин хүшэр хүндэ экономическа байдалтай болоһоной дашарамда сэрэгэй гаргашануудые хороохо гэжэ правительствын үгэһэн найдуулга миил хооһон үгэ зангаараа үлэһэн байха юм. Үнэнтэ дээрээ 1969—1970 онуудай финансын дэбтэршье» харахада, Англиин хүнүүд улам ехэ боложо, хамта 2.254 миллион фунт стерлинг болохонь.

Хили үгэ хэлэхэдээ, НАТО-е хэбээрнь байлгажа, улам хүсэтэй болгохо тэбэ. Тиихэдээ правительствын резолюцида заһабари оруулһан зүүнэй үзэлтэй ехэхэн бүлэг лейбористнүүдые шангаар шүүмжэлһэн байгаа.

Лейбористнүүдэй партиин үнинэй гэшүүн Э. Шинуэл гэгшэ үгэ хэлэхэдээ, Баруун Германи хадаа үһөө нэхэхэ үзэлһөө арсаха, мүн Германиин Демократическа Республикые тоохо дурагүй байна гэжэ зааба.

ЛОНДОНДО АНДРЕАС ПАПАНДРЕУ ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИ ХЭБЭ

ЛОНДОН. (ТАСС). «Мүнөө Грецидэ хуули засагаа гартаа абаад байһан полковнигууд Афинадахи ЦРУ-гай сэрэгэй тушаалтадай мэдэһээр байтар өөһэдынгөө үгэсэлгэ бэелүүлһэн байна»—гэжэ урдань Грециин правительствын министр байһан, мүнөө «бүхы Грециин сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй» түрүүлэгшэ Андреас Папандреу Лондондо болоһон пресс-конференци дээрэ мэдүүлбэ. Энэ пресс-конференциие «Грецидэхи демократиин түлөө» парламентска бүлэг эмхидхэһэн байна.

«Сүлөөтэ һунгалтануудые таһалдуулхын, хэблэлэй, суглаанай үтын эрхэ сүлөөе даража эхилхын тулада, өөһэдынгөө дурагүйшүүлые сүлэхэ гү, али хашалан зоболон үзүүлхын тулада, полковнигууд хуули засагаа булимтаран абаһан байна»,—гэжэ Папандреу хэлээ.

«Полковнигууд хуули бусаар засагаа абаһан болобошье, мүнөө США-гай правительствын сэрэгэй тагнуулай албанһаа дэмжэлгэ абажа байнхай. Иимэ дэмжэлгэгүй юм һаа, сэрэгэй хунта урагшагүйдэн унаха бэлэй.

Бодото дээрээ Грецидэхи диктатура гээшэ «эртээнһээ бэлдэгдэһэн гадаадын эзэмдэлгэ болоно».

Греци дотор эсэргүүсэлтын хүдэлөөн улам үргэдэнэ. Миниие толгойлһон эмхи хадаа политическа парти бэшэ юм, харин эсэргүүсэлтын бүлэгүүдэй ябуулгануудые тааруулан хүтэлхэ эмхи байһан тула, Грецидэхи фашизмда эсэргүүсэн тэмсэжэ байгаа бүхы хүнүүдтэй хани харилсаатай болохоор хэзээдэ бэлэн байна гэжэ Папандреу мэдүүлбэ.

Мүнөөнэй засагта грек зоной үргэн олоороо дурагүйтэжэ байһаниинь арсашагүй. Тэмсэл хэхэ өөрынгөө арга улад зоной шэлэн оложо, илалта түйлахань дамжаггүй.

ТЭМСЭЛ УЛАМ ШАНГАДАҺААР

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Кливленд городто (Огайо штат) негр зондо хашалан үзүүлхэ ябадал үргэлжэлһөөр. Тиихэдэ засагаархин зэбсэгтэ хүсэ үргэнөөр хэрэглэнэ. Июлиин 25-най үдэшэлэн Кливлендын негр зоной һуудаг райондо национальна гвардиин солдадууд дахяад абаашагдаа һэн.

Городой мэр Карл Стоукс гэгшэ солдадуудай эзэлэн абаһан негр райондо комендантын час тогтоогоод, мүн солдадуудтаа туһалхаар полициинхидые нэмэжэ табяа. Мэрэй үгэһэн захиралтын ёһоор, комендантын часай үедэ негрнүүдэй үйлсэдэ гарахыень хоригдонхой. Тэндэхи районые полициинхид бүһэлһэн байна. Тус штадай национальна гвардиие командалагша генерал Корсон гэгшэ барижа хааха үедэ эсэргүүсэһэн хүн бүхэниие алаха зүбшөөл үгэһэн захиралта гаргаба.

Яяр муу байра байдалда зобоһон, дарлагдаһан ба мүлжэгдэһэн негр зон өөһэдынгөө ахир түлюур һуудал байдалые буруушаажа, эрид шууд тэмсэнэ.

„ТРИБУНА ЛЮДУ": Һанаагаа зобохоор хараа бодол баримтална

«Трибуна Люду» газетэ «һанаагаа зобохоор хараа бодол баримтална» гэһэн редакционно статья хэблэлдэр тунхаглаба.

Польшотой хүршэ һуудаг социалис гүрэн ба союзник болоһон Чехословакидахи политическэ орон байдалай хүгжэлтын хойноһоо Польшын олониитэ угаа ехэ анхаралтайгаар ажаглан харана, —гэжэ энэ статья соо хэлэгдэнэ.

Чехословакида болоходо байһан хадаа хэдэн ушар байдал дээрэһээ ПОРП-ын, мүн бэшэншье социалис гүрэнүүдэй правительствэнүүд энэн зүрхэнһөө һанаагаа зобоно. Энэн тухай Болгариин, Венгриин, ГДР-эй, Польшын, Советскэ Союзай ударидагшадай Чехословакиин тухайдта Варшаваһаа эльгээһэн хамтын бэшэг соо эли тодоор хэлэгдээ һэн. Тиихэдээ социализмын хүсэ шадал болон хэлбэриингүй хараа бодол тухай, тэрэшэлэн социалис хани барисаанай ородуудай аюулгүй амгалан байха тухай анхарал оролдолго дээрэһээ тус бэшэг үндэһэлһэн.

Манай партиин хүтэлбэрилэгшэд энэ хараа бодолые ойлгожо, мэдэжэ байна гээд КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй харюу соо хэлэгдэнэ. Теэд бодото байдалынь харахада, эдэ үгэнүүдые лаблан батлаагүй,—гээд газетэ үргэлжэлүүлнэ. Табан партиин бэшэг соо хэлэгдэһэн контрреволюциин ехэдэжэ байгаа аюултай холбогдоһон тодорхой асуудалнууд тушаа КПЧ-гэй ЦК-гай Президиум эли тодо харюу үгөөгүй, харин миил юрэнхы найдуулгаар дүүргээ. Тиихэдээ һүүлэй үедэ Чехословаки дотор партиин ба тэрэнэй кадрнуудай хүтэлбэрилхы үүргэдэ улам ехээр халдан ородог болоод байһан политическэ хүсэнүүдэй зоргоороо аашалха ябадал һэргээхэ гэһэн үзэл бодол үргэнөөр нэбтэрүүлжэ байһан ушар баримтада сэгнэлтэ үгөөгүй байшоо.

Чехословакида, социализмда харша элдэб бүлэгүүд болон эмхинүүд толгойгоо үндылтэжэ байна. Теэд, КПЧ-гэй ЦК-гай Президиум энээн тухай дуугай байшоо.

КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй мэдүүлгэ хадаа социализмда харша аашануудай улам үргэлжэлжэ байһан аюулые юрэдөө тооногүй, —гэжэ дам саашаа газетэ мэдүүлнэ. «Бүри энэ оной май һара соо болоһон КПЧ-гэй Центральна Комитедэй Пленум социалис ёһоной засаг түрэ ба нийтын байгуулалтые аршалан хамгаалха гээшэ гол шухала зорилго гэжэ өөрынгөө резолюци соо тоолоһон байгаа, гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Чехословакиин коммунис партиин энээнэй урда тээ элирхэйлэн мэдүүлһэн хараа бодолдо орхоо, мүнөө тохёолдоһон аюулые нигэжэ уруунь дараха гээшэ гэдэргээ болоһон алхам гэжэ тоолохо хэрэгтэй тэбэ.

Великобританиин компартиин политическэ комитедэй мэдүүлгэ

ЛОНДОН. (ТАСС). Вьетнамай арад зонтой һаналаа нэгэдэлгын жагсаал июлиин 21-дэ эмхидхэжэ, элитэ ехэ амжалта түйлаһан эдир залуушуулай эмхи зургаануудай ажал ябуулгые Великобританиин коммунис парти үндэрөөр сэгнэнэ.

«Хамта 15 мянга гаран хүнэй хабаадаһан энэ жагсаалай болохо үедэ, мүн бүхы орон дотор дэлгэрһэн кампани соогуур олон ондоо политическэ үзэлтэй хэдэн мянгаад хүнүүд Вьетнамда Америкын хэһэн зэрлиг түрэмхэй добтолгые эрид шууд буруушааһанаа мэдүүлээд, Америкын ябуулдаг гэмтэ муухай политикаһаа Англи хахасаха зэргэтэй гэһэн эрилтэ табяа»,—гэжэ компарти мэдүүлбэ.

Ц. ДАМДИНЖАПОВ — РАССКАЗ

АРЮУХАН ХҮБҮҮН

Постышевой нэрэмжэтэ колхоз Дэрhэтэ гэжэ нютагай түбыень эзэлдэг гээд олохон хүн мэдэхэ. Мүнөө энэ нютаг тухай бэшэхэеэ hананагүйбди. Харин энэ нютагай юрын ажалшан хүнэй багахан хүбүүхэн тухай хэдэн үгэ хэлэхэеэ hананабди.

Энэ айлаймнай алдар нэрэнь Магмартан гэдэг. Газар уhан дээрэ ганса хүбүүтэй болоходоо, эсэгэ эхэ хоёрынь хүбүүндээ Арюун гэжэ нэрэ үгэhэн гэдэг. hаруул hайхан ябадалтай, hайн хүбүүн болог гээ хадаа иимэ hонин гоё нэрэ үгөө hааб даа. Горитойхон болоходонь, Арюун гэдэг нэрэhээнь бүри зөөлэхэнөөр, бүри инагханаар дуулдадаг Арюухан хүбүүн гэжэ алдаршуулhан юм.

Юундэ?

hөөл зохидхон, зөөлэн зантай хүбүүн бэлэй. Аха хүн бүхэниие Арюухан хүбүүмнай ходол «Та» гэн хүндэлжэ хандаха. Аба, эжыгээ баhал «Та» гэхэ. Муу юумэндэ дурагүй. Тоомтойхон. Бага, ехэшье haaнь, хүндэ ходол туhа хүргэхэ гэжэ оролдохо. Үхибүүдэйнь үгыдэ бүhэтэй хүнүүдэйнь ажалдаа ошоhон хойно гэртээ үлэhэн хүгшэн зэмдэг зоной түлеэень дааха зэргээрээ оруулжа үгэхэ уhыень багахан хүнэгүүдээр зөөжэрхихэ. «Үшөө юу хэхэбиб» гээд асууха. Хүнэй нюдэн хурса ха юм. Энэ хүбүүнэй иимэ hайхан зангыень танин мэдэжэ, hөөл эльгэтэйгээр өөгшөөжэ эхилhэн юм.

Нэгэ иимэ ушар хүн зоной сэдьхэл хүдэлгэн, мүнөөхи Арюухан хүбүүнэй hайн hайхан талыень үшөө ехээр үргэжэ үгэбэ.

Үбэлэй hүүлшын hара болохо февраль гаража, сагаан жабар хүсэтэйгөөр мушхаржа, мана татан байна. Хониной бүтүү хашаагай нюур талын хорёо соо дүүрэн хонид, дүүрэн хурьгад, хони хүхүүлгэн түлэг дундаа ябажа байна. «Хулай!» гэhэн хонишодой абяан шангаар зэдэлнэ. Эндэ тэндэ «тээгэ... тээгэ...» гэhэн уянгануудшье баhал дуулдана.

Эртэхэн бодоод, саб-яб хубсалhан Арюухан хүбүүмнай хониной хорёо тээшэ гүйшэбэ.

Хурьгад ямар амитад гээшэб. Саб сагаахан үнгэтэй. Бура буржагархан ноohотой. Моро морхогорхон хоншоортой. Дали далбагархан шэхэтэй. Иимэл хадань «хон сагаан хониднай, хонгор малаахан хурьгаднай» гэдэг байhан байха. Арюухан хүбүүмнай эдээхэн амитадые хараха, адаглаха, өөгшөөхэ ехэ дуратай бэлэй. Мүнөө хорёогой хажууда байгаад, хурьгадай эхэсэ хүхэхыень ехээр адуулжа, «барhад нигэжэ hүмбөөгөө ужа, эхэдээ эрхэлжэ байна бы» гээд hанаандаа оруулна.

Гэнтэ Арюухан хүбүүнэй харан гэhээнь, нэгэ бүри жаахан хурьган гансаарханаа мааража, эндэ тэндэхэнэ муяр-муярхан гэшхэлжэ ябаба. Эхэ хонидой хажууда ошожо хүхэлсэхэ hанаатай, морхогорхон хоншоороо үргэн, хүхыень бэдэрнэ. Үншэн амитаниие хайрлаха ухаан хониндо байха бэшэ даа. hэшхэлгүй тэдэнь мүргэжэрхинэ. Үрбэгэд гээд үншэн хурьган мухаришана. Энээхэн хурьга хайрлаhандаа, Арюухан хүбүүнэй нюдөөр шэл hубаhанай доошоо hубариха зуурань, «ямар хайратай, зобоhон жаахан амитан бэ» гээд хүбүүхэмнай зосоогоо бодоно.

— Эгэшэ абгай, хэлыт. Энэ жаахан хурьган юундэ нигэжэ үншэржэ, зобожо ябаа юм,— гээд Арюухан хүбүүмнай нэгэ хонишон эхэнэрhээ асуужархиба.

— Эхэнь барhан түрэхэhөө боложо үхэшоо юм даа,— гэжэ тэрэ эхэнэр ажалайнгаа забhараар харюусаба.

— Энээхэн хурьгаяа намда үгэжэ ехэ болоторнь тэжээлгыт, эгэшэ хээтэй,— гэжэ гүбэд гээд, Арюухан хүбүүмнай уйлашоо...

Эхэгүй энээхэн үншэн хурьгые Арюухан хүбүүндэ үгэжэ, аргатай haaнь мидыруулжа тэжээгыш даа гэжэ үгэhэн гэхэ. Хоёр гар дээрээ зөөлэхэнөөр үргэhөөр, мүнөөхи хурьгана гэртээ абаашан эрхэлүүлжэ ябахадаа, Арюухан хүбүүмнай хэды баяртай ябаа hэм. «Хөөрхэй, үншэрхэеэ болёош, би шамайе үргэхэб. Дуратай юумыешни эдюулхэб, hүн, зөөхэй, хилээмэн, саахар...» гээд морхогорхон хоншоорыень таалахадань, хурьгаханиинь Арюухан хүбүүнэй уралыень хүхэшоо бэлэй.

Арюухан хүбүүн хурьгаяа одоол hайн гэхэдэ hайнаар тэжээгээ hэн. Хүхэлтэтэй шэлээр hү уулгаха. Талха, ороohо эдюулхэ. Шээшхэшье хээд үгэхэ. Саахар үгэхэдэнь, тэрэнииень эдихэгүй. Энээндэнь гомдожо, «үбэштэйхэн, иимэ амтатай юумэ эдихэгүйш» гэжэ амаа соогоо гүбэнэн, дахяад эрхэлүүлшэхэ даа. Игнэ нигэhээр Арюухан хүбүүмнай хурьгаяа ехэ болгожо сэхэ харашагүй суута малаан хониие колхоздоо тушааhан юм.

Арюухан хүбүүнэй алдарта ажалыень тэмдэглэжэ, колхозой габьяатанай улаан самбар дээрэ тэрэнэй нэрыень хүндэтэйгөөр бэшэхэ гэhэн шиидэбэри гараа hэн. Энэ самбарай хажуугаар гараhан лэ хүнүүд «Арюухан хүбүүн» гээд ходол омогтойгоор уншадаг болоо бэлэй.

ЦИРЕН ОЧИРОВИЧ ОЧИРОВЫЕ ХҮДӨӨЛҮҮЛГЭ

КПСС-эй областной комитедэй бюрогой гэшүүн, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн, «Правда Бурятии» газетын редактор, СССР-эй Журналистнуудай холбооной правленини гэшүүн, энэ холбооной республикын отделениин түрүүлэгшэ Циреи Очирович Очировые республикымнай олониитэ үсэгэлдэр hүүлшынь замда мордохуулба.

Үдэрэй 11 часта Соведүүдэй нэгэдэхи Байшангай зал соо Ц. О. Очировые үдэшэлгэ эхилбэ. Шаналал гашуудалай хүгжэм дуулдана. Хуурсагайнь дэргэдэ хүндэлэлэй харуулда үдэшэлгын комиссиин гэшүүд, партийна, советскэ органуудай, творческо холбоонуудай түлөөлэгшэд, Цирен Очировичай хани нүхэд зогсоно. Республикынгаа олониитын элитэ ажал ябуулагшадай нэгэн болохо Ц. О. Очировые hүүлшынь замда мордохуулхаяа ерэhэн хүнүүд үдэрэй хоёр час болотор таhарнагүй.

...Зал соо шаналалай хүгжэм ойро зуура замхана. Тиигээд хахасалгын hүүлшын сагай хүгжэм зэдэлhээр ниислэл хотымнай Илалтын гудамжаар хүн зоной үдэшэлгэ үргэлжэлнэ.

Хүдөөлүүлгын газарта шаналал гашуудалай митинг эхилнэ. Тэрэниие партиин обкомой секретарь Н. В. Бутуханов нээбэ.

КПСС-эй обкомой бюрогой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, Министрнүүдэй Соведэй үмэнэhөө партиин обкомой секретарь А. А. Баднев үгэ хэлэбэ. Тиихэдээ бэлигтэй эрд[...] тэ, журналист, партийна хүтэл[...] рилхы хүдэлмэридэ, эрдэм [...] кын, журналистикын ажал ябу[...] гада хүсэ шадалаа олон жэлдэ [...] рюулhан Цирен Очировичай [...] жа гараhан ажалай ехэ за[...] тэмдэглэнэ. Эсэгэ ороноо хамга[...] гын Агууехэ дайнай жэлнүүд[...] мүн амгалан сагай ажалда[...] Ц. О. Очиров партиин, ара[...] үнэн сэхэ хүбүүн байгаа, ком[...] нис байгуулалтын эдэбхитэй [...] баадагша ябаа hэн. Тэрэнние[...] юун гэршэлнэб гэхэдэ, Ула[...] Одоной хоёр орден, Эсэгэ Оро[...] Хамгаалгын Агууехэ дайнай хо[...] дохи шатын орден, «Хүндэла[...] тэмдэг» орден болон медальну[...] мүн болоно.

«РСФСР-эй культурын габь[...] та ажал ябуулагша» гэhэн [...] нэрэ зэргэ болбол на[...] соёл культурын хүгжэлтэдэ т[...] нэй ехэ габьятай байhыень [...] руулна.

«Правда Бурятии» газеты[...] дакторай уялгые дүүргэгшэ В. [...] Сергеев, «Буряад үнэн» газе[...] редактор Ц. Ц. Цибудеев, ту[...] хидэйнь, мүн нютагайнь зо[...] үмэнэhөө Д. Ц. Цыремпилон [...] зэгы шаналалай үгэ хэлээ. [...] хэлэhэн хүнүүд Цирен Очиро[...] Очировичай габьянууд, h[...] hайхан абари зан тухайнь дур[...]

Хахасалгын митинг дүүр[...] Хуурсаг табигдана.

Манай хүндэтэ нүхэр, м[...] нойроор нойрсожо байгыш д[...] Шинни hайн hайхан дурасха[...] бидэ зүрхэ сэдьхэлдээ хэзээд[...] хадагалжа ябахабди!

СПОРТ

ЕХЭ МҮРЫСӨӨНДЭ ХАБААДАЛСАХАНЬ

Хабаровск хотодо барилдаагаар Алас-Дурна зүгэй түрүү hүүри эзэлхын түлөө мүрысөөнүүд боложо дүүрэбэ. Тэрээндэ Алас-Дурна зүгэй хизаар, областьнуудай, мүн Буряадай АССР-эй суглуулагдамал командануул хабаадалсажа, түрүү hүүриин түлөө шанга тэмсэл хэhэн байна. Мүрысөөнэй дүнгөөр Хабаровска хизаарай команда 1-дэхи, Шэтын областиин спортсменүүд Буряадай АССР-эй түлөөлэгшэдhөө нэгэ бага булюу байhандаа хоёрдохи hүүрида гараа hэн.

Манай республикын спортсменүүд энэ мүрысөөндэ шадабаритай, зоримгойтоор тэмсэжэ, илалта туйлахын түлөө ехэ хүсэл оролдолго гаргаа. Илангаяа командымнай эгээн залуу гэшүүн, 18 наhатай Николай Налкинтай («Труд») тээн тэрээн тэмсэхэ барилдаашан үгы байжа, энэ нүхэрнай 1-дэхи hүүри эзэлхэ ёhоороо эзэлбэ. Хүнгэн шэгнүүртэй барилдаашад coohoo спортын мастерта кандидат Валерий Гурулёв («Труд») мүрысөөнэй түгэсхэлэй тэмсэл хүрэтэр тон амжалтатай ябаа. Юуб гэхэдэ, тэрэнэй зоримгой добтолгонууд хододоо илалтаар дүүрэдэг байгаа бшуу. Тиин Николай Гурулёв түгэсхэлэй мүрысөөндэ Хабаровскын түлөөлэгшэ, спортын мастер Поляковтой барилдахадаа шадамар hайхан тэмсэл харуулбашье, багаханаар булидаhандаа тоологдоод, хоёрдохи hүүрида гараа.

Габэшье дундашаг шэгнүүртэнэй тэмсэл энэ мүрысөөндэ эгээн лэ хүшэр байгаа гэжэ тэмдэглэмээр. Дурсагдагша шэгнүүртэн coohoo манай республикын барилдаашадай нэрэ хүндые спортын мастерта кандидат (Станислав Чернега («Локомотив») хамгаалжа, түгэсхэлэй тэмсэлдэ гурбадахи hүүрида гараха баатай болоо hэн. Баяр Гармаев мүн лэ гурбадахи hүүрида гараа.

Дээрэ дурсагдагша манай командын гэшүүд РСФСР-эй түрүү hүүри эзэлхын түлөө мүрысөөнэй түгэсхэлэй тэмсэлдэ хабаадаха эрхэтэй болобо. Энэ хадаа Буряадай барилдаашадай анха түрүүшынхеэ иимэ олоороо ехэ мүрысөөндэ хабаадалсаха ушар болоно.

В. РАДНАЕВ.

Булат ЖАНЧИПОВ

ЗУНАЙ ШҮЛЭГҮҮ ДhЭЭ...

* * *

Зунай hүни богонихон,
Зурагар hарань бүрүүлхэн.
Нуга газар шэмээгүй
Нойрсожо байна, аажамхан.

Зэргэшээ түглын саада тээ
Зээрэг горхон хурхирна,
Эртэшэ, hэргэг шубуухай
Ээрэмшээжэ дуулана.

Эхинэй үбhэнэй бригадын
Элшэтэйхэн түүдэг дээр
Үүр hаяхан хираалжа,
Үнжэгэн толоёо адхана.

* * *

Зуhалан гэрhээ хүл нюсэгөөр
Зугаахин даа, зуд эртэ
Зайдан талын hайхан сээжээр
Зайгуултажа ябаналби.

Шэмэг дайдын сэгээн
шүүдэр—
Шэмэн шэмэн угжажа,
Шэлбэ дээрээ найган гунхан,
Шэнэхэн сэсэгүүд нойрсоно.

Шэхэнэйм ойгуур боргооhохон
Шэнхинүүр нарин утаhан
дээр
Уянгатан аялгаяа
Утаар татаад зайлашана.

Дабхаряатан сэнхирлэгшэ
Дабаан багhаа гээшэл ха—
Адуу манаhан Баханхайн
Аялга дуулдана арайхан.

Хүбшын нугаар хүйтэн бороо
Хүнэгөөр адхаад болиногүй,
—Оёроо сооро юм гү,—
гэлсэн,
Үбгэд шэнжээд hаланагүй.

Бүхэтэр батагана, боргооhодой
Бүлхэр-хүлхэр хээлэжэрхиhэн
Булсуу hорьбо толгойнуудаа
Бухалша хүбүүд
маажасагаана—
Огторгойн үүлэдэй обоорожо
ерээд,
Оёороо нээрээ сооро юм haaнь,
Сэлгеэхэн талынгаа сэлеэн
тээшэ
Шэлдэгхэн моридоороо
заларханъ гээшэ.

* * *

Үhээ бороогой үнжэн ореходо,
Үйhэн түйсөөр дүүрэн
нэрhэтэй
Холын Бүтүүгэй хүндэтэй
үбhэшэн
Хүгшэн эжыдээ ерэгшэ hэм.

Шэнэhэн түглын шэдхэ соо
Шэбээлэнхэй бүбөөлжэн.
Наранай гараhан хойношье
Нойроо манана бүбөөлжэн —

Бү-бү-бү,
Бүтүү байрым ольhон гү?

Сэлмэг үдэрөө угтаhан
Шубуудай жэргээн ирагуухан,
Наартайхан нэмэри соо
Нойрмоглоно бүбөөлжэн—
Бү-бү-бү,
Бүрүүл hүниин шэмээн гү?
Саран хүхын донгодожо
Сошоохоёо ошоходо,
Шагнаархажа таниhан аад,
Шортоо байбал бүбөөлжэн—
Бү-бү-бү,
Бүрүүл hүниин шэмээн гү?

Хүхы худагы
Дэмы хэды ооглонол,
Бүбөөлжэниинь
Бухэли үдэр бүбэнэнэл—

Бү-бү-бү,
Бухэли үдэр—
Бү-бү-бү.

Шатараар республикын түрүү hүүри эзэлхын түлөө мүрысөөн Улаан-Үдэ хотодо үнгэржэ байна. Спортын мастерта кандидат нүхэр Власов мүнөө түрүүлжэ ябана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: мастерта кандидат нүхэр Власов мастерта кандидат нүхэр Сампиловтай «тулалдана».

М. СУТУРИНАЙ фото.

S—435...—ГАНГА МҮРЭНЭЙ ЭРЬЕhЭЭ...

Кабанскын ангуушан Н. Н. Коба 1967 оной сентябриин 5-да Сэлэнгын адагта намарай шубуунай агнуурида ябатараа шурхы нугаhа буудажа унагааба.

Нүхэр Коба олзоёо үргэжэ харахадаа, баруун хүлдэнь S—435 тоотой, хариин хэлээр бэшэгдэhэн үгэнүүдтэй сайр сахаригай байхые обёоржорхибо. Анха түрүүшынхеэ сахаригтай шубуу бариhандаа гайхалаар халиhан ангуушан тэрэнээ республикын агнууриин управленидэ асаржа харуулба. Уданшьегүй тэрэ сахаригынь зэрлиг амитадые сахариглалгын Москвадахи түбэй газарта эльгээгдээ бэлэй.

hаяшаг манай управленидэ Москваhаа иимэ харюу абтаба: **«Сэлэнгын адагта баригдаhан шурхы нугаhан 1964 оной ноябриин 28-да Индиин зүүн хойто зүгтэ, Ганга мүрэнэй эрьедэ үбэлжөөндөө байхадаа сахариглагдаа hэн»,—гээд Бомбей хотоhоо мэдээсэгдээ.**

Сэлэнгын оршовдохи нуур, сөөрэмүүдтэ дэгжэhэн нугаhад тон холошье, бэрхэшээлтэйшье зай гаталжа, Ганга мүрэнэй эрьеэр үбэлжэхэеэ бусана гээд тэрэ шурхы нугаhанай хүлhөө абтаhан S—435 тоотой сахариг гэршэлнэ.

М. ГЫЛЫКОВ,
биолог-охотовед.

Энээниие мэдэхэдэ туhатай

КОНСЕРВЫН БААНХЫН ТООНУУД

Магазинда худалдагдадаг загаhанай гү, али мяханай, үдхэрүүлэгдэhэн hүтэй түхэреэн түмэр баанхын хоёр нюурта танигдахагүй үзэг тоонууд аржытар барлан сохигдоhон байдаг. Теэд тэрэниие зарим худалдан абагшад энэ үзэг тоогой юун тухай тайлбарилhые, хүрэhөөр ойлгохогүй, мэдэхэшьегүй байжа магад.

Үнэндөө эдэ үзэг тоонууд юу тайлбарилнаб? Худалдан абагшадта мэдэхэдэнь туhатай гү?

Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, энэмнай консервын эдеэнэй тусхай үнэмшэлгэ гээшэ. Юуб гэхэдэ, эдэ үзэг тоонууд тус консервын хэзээ буйлуулагдаhаниие гэхэ гү, али тэрэнэй гараhан үдэр, hара, жэлыень тобшохоноор харуулна. Тиимэhээ худалдан абагшадай мэдэжэ абахадань аргагүй туhатай байха ёhотой.

Зүгөөр худалдагдадаг бүхы баанхатай эдеэнэй хэзээ буйлуулагдаhаниие мэдэжэ абаhанай хэрэггүй. Ушар иимэhээ зарим баанхатай эдеэн хэдэн жэлэй турша хадагалхада гутадаггүй бшуу. Тиимэhээ гол түлэб хурса амтатай шүүhэн соо буйлуулагдаhан загаhа гү, али үдхэрүүлэгдэhэн hүнэй, какао, кофиин баанха дээрэ барлагдан сохигдоhон үзэг тоонуудые тайлбарилан ойлгожо абаха шухала. Юуб гэхэдэ, дээрэ хэлэгдэhэн эдэ баанхатай эдеэн богони болзорто хадаглагдадаг. түргэн гутадаг гээшэ. Жэшээлбэл, үдхэрүүлэгдэhэн hү 6 hараhаа үлүү болзорто хадагалжа болохогүй, гуташадаг юм.

Консервын хоёр нюурта барлагдаhан үзэг тоонуудые тайлбарилхада тиимэшье хүшэр бэшэ юм. Түмэр баанхын доодо нюур талада нэн түрүүн үзэг, удаань тоонууд сохигдоhон байдаг. Урдахи үзэгүүдынь тус консервые ямар бүлэгэй завод бүтээгээб гэжэ тэрэниие тайлбарилна. Жэшээлбэл: К — консервнэ завод. М—мяха-hүнэй завод. Р—загаhанай комбинат г. м. Саашадаа энэ нюурта бэшэ ондоо үзэгүүд байхагүй, харин тоонууд hубариха. Эндэ сохигдоhон тоонуудай эгээл hүүлшын тооhоо бэшэниинь тус заводой номер харуулна. Харин hүүлшынь тоо ямар он жэлдэ хэгдэhыень тайлбарилна.

Хэрбээ баанхын доодо нюур талада Р1578 гэжэ барлагдаhан байбал, тэрэниие нигэжэ уншаха ёhотойбди. «Загаhанай комбинат». № 157. 1968 он. Үшөө нэгэ жэшээ харая: М. 628. «Мяха-hүнэй завод». № 62. 1968 он.

Баанхын дээдэ нюур талада hубариhан гурбан тоо, үзэг, саашадаа хэды тоонууд гү, али үзэгүүд амяарлагдан сохигдоhон байдаг.

Түрүүшын тоо ямар халаанда хэгдэhэниие харуулна. Харин хоёрдохи, гурбадахи тоонууд hарын ямар үдэр буйлуулагдаhаниие тайлбарилдаг. Ингээд [...] хада, саашанхи үзэг ямар hа[...] хэгдэhэниие харуулна. (А—ян[...] Б—февраль, В—март, Г—ап[...] Д—май, Е—июнь, Ж—июль, [...] август, К—сентябрь, Л—окт[...] М—ноябрь, Н—декабрь) 3 [...] оруулагдадаггүй; юуб гэхэдэ, 3 [...] hэн тоодо адли бшуу.

Хэрбээ баанхын дээдэ нюур[...] лада «102Л155» гэжэ барла[...] сохигдоhон байбал, тэрэ[...] нигээд уншахада болоно: 155 [...] декстэй консервэ октябриин [...] нэгэдэхи халаанда бүтээ[...] (жэлынь баанхымнай доодо н[...] та барлагдаа hэмнай).

Индекс 155 гэhэн тооe ту[...] тайлбаригүйгөөр мэдэхэнь х[...] Хэрбээ тайлбари соо энэ тоо [...] жо харабалтнай, «Шүүhэндэ [...] луулагдаhан загаhан гү, али [...] хан» гэжэ бэшээтэй байха. [...] мэhээ худалдан абагшадай [...] жэ абаhанай хэрэггүй. Энэ ин[...] гол түлэб худалдаа наймаанай [...] дэлмэришэдтэ хамаатай гээш[...]

Зарим загаhанай комбина[...] эдэ бүхы тоонуудые доошонь [...] барюулан, баанхынгаа нэгэ [...] та барладаг. Энэ түрүүшынь [...] заводой номер, ямар ондо х[...] hэниинь барлаhан байха.

Ингээд байхада консервнэ [...] ха дээрэхи үзэг тоонуудые т[...] барилан уншахада тиимэ орё[...] бэшэ, нилээдгүй туhатай юм.

(Календарьhаа абтаба.)

ШУБУУДЫЕ САХАРИГЛААЛГА ТУХАЙ

1924 онhоо хойшо Советскэ Союзда зэрлиг шубуудые сахариглалга хэгдэнэ. Энэ хугасаа соо «Москва» гэжэ бэшэгдэhэн сахаригтай хоёр миллион гаран шубууд дэлхэйн олон тоото орон нютагуудаар баригдаhан байна. Тэдэнэй 60-аад мянганайнь хуби заhан hонирхолтойгоор элирүүлэгдээ. Жэшээлхэдэ, СССР-эй Европын хубидахи түбэй газарнуудаар, мүн хойто нютагуудаар зунай сагта уурхайлдаг зэрлиг нугаhан, галуун, сахали, гуун болон бусадшье шубууд үбэлжэлгээ Баруун Европын Англи, Франци, Бельги, Голланди, ФРГ, ГДР, Швейцари болон бусадшье гүрэнүү дээр үнгэргэдэг байна. Тиихэдэ сагаан хилэн, сагаан дэглы, хараасгай болон сүсгаилжан Урда Африка зорихо донь, Баруун Сибирьтэ уоэhэн нугаhад Баруун Европодошье. Хойто Африкадашье (ОАР) үбэлжэдэг юм. Гадна тэдэнэй зариманиинь манай ороной Дунда Азиин республикануудаар, мүн Иран, Инди, Пакистан хүрэтэр үбэлжэхөөр ниидэдэг.

Алас-Дурна зүгэй зарим шубууд, жэшээлхэдэ, Примориин хизаарай хүхэ, алаг дэглынүүд ольбон сагай эхиндэ Урда Хитад, Вьетнам болон Малай тээшэ субадаг байна. Тиихэдэ Яхадта үдэдэг уга hүүлэ сүс гаалжан Австралида, Врангелиин аралай сагаан галуунууд, хара казарканууд Номгон далайн США-гай эрье шадар үбэлжэлгээ үнгэргэдэг.

Дэлхэйн бүмбэрсэгэй хойто хүйтэн бүhэлүүртэ үдэдэг крачка гэжэ шубуун тон уга зам—24 шахуу мянга модо гаталжа, үбэлжэлгэдөө ошоhон байна. Тэрэ хадаа Сагаан далайhаа эхилжэ Европо, Африка түбинүүдэй баруун эрьенүүдээр ото гараад, Энэдхэг океан дээгүүр ниидэжэ, Австралиин баруун эрьедэ баригдаhан байгаа.

Сахариглалгын ашаар бусадшье янзын олон тоото шубуудай нүүлгэ тухай тусхай картанууд зохёоhоохоо гадна, зарим шубуудай байгаалида хэр удаан ажамидардаг тухай үнэтэ мэдээнүүд абтаа юм. Тиин жэшээлхэдэ: гагара гэжэ шубуун 27, нугаhан 24, нуурай сахали 24, шаархай 12 жэл ажамидардаг гэжэ багсаагданхай.

Тэрэшэлэн сахариглалгын ашаар байгаалида олон шубуудай хосоролго болон олзоборилгын шубуудай хаа хаанагүй хэды шэнээн агнагдадаг тухай элирүүлэгдэдэг юм.

СССР-тэ шубуудые сахариглалгые СССР-эй Наукануудай академиин зоологическа институдай сахариглалгын түб эмхидхэдэг. Энэ түб орон соогуураа тусхай сахаригуудые тараадаг, сахариглагдаhан шубууд тухай тоосоонуудые суглуулдаг, мүн сахаригтай шубуудые ушарhан мэдээсэлнүүдые согсолжо байдаг.

Мүнөө үедэ харин олон тоото оронуудаар шубуудые барижа сахариглаха хэмжээ ябуулганууд үргэнөөр хэгдэнэ. Гуша шахуу оронуудта сахариглагдаhан олон тоото шубууд жэл бүри манай орондо баригдадаг байна.

Тиимэhээ СССР-эй сахариглалгын түб хари гүрэнүүдэй мүн лэ иимэрхүү ажалтай зоологуудаар барисаатай байдаг юм.

Хүндэтэ уншагша, хэрбээ та сахаригтай шубуу, hарьhа эрбээхэй гү, али бусадшье амитаниие алаа, баряа hаа, тэрэнэйнгээ ямар нэгэн тэмдэг—сахаригые абажа тэниилгээд, бэшэг соо хэжэ сахариглалгын түбтэ—Москва, В-331, ул. Кравченко, 12. Центр кольцования ЗИН АН СССР гэhэн адресаар эльгээгыт. Тиихэдээ тэрэ шубуу гү, али ан хэзээ, хаана, ямар ушарта бариhан тухайгаа заатагүй мэдээсэхэ ёhотойт. Тиигэбэл эрдэмдэ ехэ туhа хүргэлсэхэт.

Аажам зунай үдэр
Аалин hажана байгаали.
Ангама энэ халуунда
Гунхана талын сэсэгүүд.

Нуурай сэгээн нюрган д[...]
Наран элшээ сасанхай.
Даруу номгон. Шэмээгүй.
Даляа hэбшээн хумин[...]

П. ЯХНОВЕЦКИИН фото.

ААЯМА ХАЛУУНАЙ ХАhА

Зунай тэн—июль hара үнгэржэ байна. Энэ үедэ манай нютагаар жэлэй эгээл халуун хаhа тогтожо, агаарай температура үдэртөө дунда зэргээр 25—30 градус болодог. Мүн энэ hарада аадар бороо ходо орожо байдаг.

Манай Буряад ороной байгаали зунай сагта ямар гоё hайхан гээшэб!

Бидэнэр хаанашье ябахадаа түрэл байгаалияа гоёшоожо, магтажа ханаhагүйбди. Сабшалан, нуга элдэб үнгын сэсэгүүдээр бүрхөөгдэнхэй. Тэдэниие олоор түүжэ, шиигтэй, хангалтай баглаа хэхэдэ тон гоёл. Маниие тойроод шад улаан улаалзайнууд, хүб хүхэ хонхо болон бадма сэсэгүүд униарта дулаахан hэбшээндэ найгалзан ургана. Огторгойн сэнхир гүн соо тала дайдын сусашагүй дуушан—жаргэмэл ирагуу аялгаа таhалдуулнагүй. Зүгынүүд сэсэгтэ нугада гүнгинэлдэн, бал тоhоёо суглуулжа, холбоо торхоёо халяана. Зүгын нэгэ бүлэ сэлмэг наратай үдэрэй туршада 5—6 килограмм хүрэтэр мёд суглуулжархидаг байха юм. Үдэрэй халуунда hононууд хүүен гаранхай, үдэшэ, үглөөнэй hэрюундэ боргооhотой...

Июль hарын тэнгээр үбhэ ногоон бэеэ хүсэдэг, таряан сэсэгээ гүбин эдеэшэжэ захална. Энэ hарые урда сагhаа наашаа буряад зон «үбhэ сабшаха өөлжөөн hара» гэлсэдэг. Хүдөө нютагуудай ажалшад шэмэтэй үбhэ хуряахын түлөө июлиин 10-даар сабшаландаа гараад, шамбай хүдэлжэ байна.

Ааяма халуун энэ үедэ үдэртөө 35 градус хүрэдэг. Голой эрьедэ загаhа хахуулидагшад, элhэн дээрэ хэбтэжэ наранай элшэдэ бэеэ шарагшад хэдэн зуугаадаа ираална.

Гүлзөөргэнэ, нэрhэн, үхэр нюдэн, хара нэрhэн болон бусадшье ойдо ургадаг жэмэсүүд энэ үедэ боложо захална. hарын hүүл багта түрүүшын hархяагууд бултайдаг.

Байгалай омоли hүрэгөөрөө эрьедэ дүтэлжэ, загаhашад гүбшуурнуудаа татана. Мүн хаб загаhаншье эрьедэ гараад, шулуун дээрэ хэбтэжэ амарна. Баабгайнууд эрье зубшажа, долгиндо хаягдаhан загаhа бэдэрнэ. Тиихэ мүртөө хаб загаhадыешье агнажа ябадаг юм. Эгээл энэ үедэ баабгайн ороон боложо, тэрэ ехэ сухалтай ябадаг. Энэ үедэ тэрэниие намнажа, уурлуулхада, хүндэ добтолдог.

Шубуудай дальбараанууд дэгжэнхэй. Гулабхаа, хүхэ буха, жэргэмэл болон бусад жэжэхэн шубууд хоёрдохёо үндэгэлэнхэй. Нуур, сөөрэмүүд дээгүүр дальбараануудаа дахуулhан галуу, нугаhад олоороо тамарнад. Ойдо амидардаг жэгүүртэн: хура, hойр, хүдүү болон бусадшье дэгжэhэн дальбараануудтаяа hүрэглэн, жэмэсээр баян газарта байрланхай.

Зэрлиг ангууд гуужажа, зунайнгаа hэрюун нэмэргэ хэдэрэнхэй. Ангууд зулзагадаа хүмүүжүүлжэ, эгээл сүлөөгүй үетэй. Ондатра, хэрмэн болон шандагадай хүбүүд түлжэнхэй. Тэдэнэр мүнөө үень хоёрдохёо түрөөд байна.

Үнэгэнэй болон булгадай гүлгэд нүхэнhөө гараад холуур таража агнана. Шононууд гүлгэдтөө гүрөөhэнэй инзага болон элдэб амитадые амидыгаар асаржа, тэдэнээ арьяатанай мэргэжэлдэ hургана.

Гуруута амитад: буга, хандагай болон гүрөөhэдэй инзагад hүн тэжээлhээ гаража, ногоон эдеэндэ оронхой. Тэдэнэр үдэшэ үглөөнэй hэрюундэ ойн соорхой, сабшалан дээгүүр бэлшэнэ. Мүн hүниндөө хужарта орожо, дабhатай шабар долёоно. Халуунда ойгошоhон хандагай нуурта орожо hэрюусэнгээ уhанай оёорhоо элдэб ургамалнуудые оложо эдинэ. Тэрэ уhанда орохо-доо, толгойнгоо хахадые—хамараа, нюдэеэ, шэхэеэ бултайлгаад хэбтэдэг.

Зэрлиг амитадай үдэжэ байhан энэ хаhада ямаршье агнууриин хорюултай байhаниинь мэдээжэ.

Г. НУРБАСАМБУЕВ.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Гор. Улан-Удэ, типогр[...] Управления по печати [...] зете Министров БурАССР
Н-01728.
Зак. № 629.